

UPPFÖLJNING AV DET REGIONALA UTVECKLINGSARBETET 2021 OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FRAMÅT

2022-04-01

Region Kronoberg

Rapporten är en uppföljning av 2021 års arbete med den regionala utvecklingsstrategin i Kronobergs län. Rapporten innehåller dels en genomgång av vilka insatser som har genomförts, dels beskrivningar av hur målutvecklingen ser ut. Avslutningsvis följer en beskrivning av förutsättningar för utvecklingsarbetet framåt.

Innehåll

INLEDNING	2
Om det regionala utvecklingsuppdraget.....	2
Verktyg för genomförande.....	2
Verksamheter och bolag.....	3
Projektmedel.....	4
Samordning i länet.....	6
NÅR VI MÅLEN?	8
Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer.....	8
Beskrivning och analys av målutvecklingen:.....	8
Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital.....	11
Beskrivning och analys av målutvecklingen:.....	11
INSATSER 2021	17
Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet.....	17
Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit	17
En plats att vilja leva och bo på.....	20
Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit	20
Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv.....	22
Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit	22
Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	26
Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit	26
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2023–2025	30
Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden.....	31
Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025.....	31
Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet.....	33
Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025.....	33
En plats att vilja leva och bo på.....	36
Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025.....	36
Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv.....	38
Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025.....	38
Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	40
Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025.....	40
Slutsatser – vad krävs framåt?.....	43

INLEDNING

Denna rapport är en årlig rapport som Regional utveckling tar fram för att följa upp målen och arbetet som skett utifrån den regionala utvecklingsstrategin, Gröna Kronoberg 2025. Den innehåller även ett kapitel som beskriver planeringsförutsättningar framåt. Rapporten ingår i den årliga interna lärande- och uppföljningscykeln inför nästkommande års verksamhetsplanering. Den är även ett verktyg för andra aktörer att planera utifrån för att på bästa sätt bidra till Gröna Kronoberg 2025 och Kronobergs utveckling.

Om det regionala utvecklingsuppdraget

Sverige har sedan några år tillbaka en tydligare regional nivå¹. Alla landsting har sedan den 1 januari 2019 bildat region och tagit över det regionala utvecklingsansvaret, enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar. Regioner ska skapa förutsättningar för en utveckling som leder till en hållbar tillväxt i alla delar av landet och som utgår från de lokala och regionala förutsättningarna. Uppdraget finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583) och i en lag om regionalt utvecklingsansvar (2017:61). I korthet innebär uppdraget att regionerna ska:

- arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet
- samordna insatser för att genomföra denna strategi
- besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas
- följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av tillväxtarbetet till regeringen
- utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram
- upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är ett centralt uppdrag för tillväxtarbetet i regionen. Enligt förordningen (2017:583) ska RUS:en vara en samlad och sektorsövergripande strategi och innehålla mål och långsiktiga prioriteringar. Strategin ska upprättas utifrån en analys av de särskilda förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet. Analysen ska ta hänsyn till funktionella regionala samband. Dessa såväl inom som över läns- och landsgränserna samt till olika typer av landsbygder och tätorter. Vidare ska strategin utarbetas i samverkan med berörda kommuner, landsting samt länsstyrelser och andra berörda statliga myndigheter. Strategin ska förankras väl lokalt och regionalt. Näringslivet och det civila samhällets organisationer i länet ska även erbjudas möjligheter till samverkan. Enligt förordningen har Region Kronoberg ett ansvar att löpande och systematiskt följa och analysera utvecklingen i länet. Vi ska även genomföra uppföljningar och utvärderingar av de insatser som genomförs för att bidra till RUS:ens mål.

Verktyg för genomförande

Den regionala utvecklingsstrategin är en strategi för hela länet, inte bara organisationen Region Kronoberg. Det innebär att målen i strategin är mål för hela länets utveckling. Region Kronoberg har dock ett särskilt ansvar att genomföra, samordna och följa upp insatser för att nå målen i strategin. Det ligger även på regionens ansvar att skapa en samsyn kring utmaningar och möjligheter i länet. Genomförandet av strategin sker dels genom egna medel och verksamheter, dels genom mer mjuk styrning i form av

¹ Beskrivningen av det regionala uppdraget är hämtat från Sveriges- kommuner och landsting. URL: <https://skl.se/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/regionalutvecklingsansvar.2689.html>

samordning av resurser och insatser i regionen. För det är fler än Region Kronoberg som behöver bidra till att målen i den regionala utvecklingsstrategin uppfylls. I detta avsnitt redovisas de ekonomiska medel, verksamheter och bolag samt nätverk som Region Kronoberg har till tillgång till för att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Verksamheter och bolag

Utöver den verksamhet som Region Kronoberg genomför inom förvaltningen regional utveckling finansierar Region Kronoberg organisationer och bolag som genomför verksamhet inom området:

ARBETSMARKNAD OCH NÄRINGSLIV

- Coompanion.** Arbetar med påverkansarbete och synliggörande av tillsammansföretagandet. Ger bland annat kostnadsfri företagsrådgivning, för de som vill starta företag tillsammans.
- ALMI.** Erbjuder lån och affärsutveckling till företag med tillväxtpotential. Det gäller såväl företag som är i startupfas som befintliga företag. Genom dotterbolaget Almi Invest investerar vi riskkapital i företag i tidiga skeden, med stor tillväxtpotential och en skalbar affärsidé.
- Företagsfabriken.** Hjälper entreprenörer med potential att växa och bygga framgångsrika bolag. Här ges de rätta verktygen för att snabbare uppnå tillväxt och nå ut på marknaden. Den gemensamma nämnaren för bolagen är att alla har en bärkraftig idé och hög tillväxtpotential. Företagsfabriken satsar på bolagen genom affärsrådgivning och coaching, för att accelerera deras utveckling.
- AB Destination Småland.** Ett helägt bolag av Region Kronoberg som har som uppdrag att utveckla och marknadsföra besöksnäringen i Kronobergs län, som en del av Småland.
- IT-Plattform Småland & Öland AB** Ett delägt bolag ihop med Region Kalmar län. De har i uppdrag att i nära samverkan med befintliga turismorganisationer, kommuner, andra offentliga intressenter och näringslivet samverka och skapa förutsättningar för den digitala utvecklingen av besöksnäringen i regionen.
- Ung företagsamhet (UF).** En politiskt obunden, ideell utbildningsorganisation. Sedan 1980 har UF utbildat gymnasieelever i entreprenörskap genom processutbildningen UF-företagande. Sedan 2010 arbetar de även med grundskolan.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

- Vård- och omsorgscollege Kronoberg.** En samverkansplattform på regional och lokal nivå för vård och omsorg i Kronoberg. Arbetet utgår från tre övergripande mål. Att samverkansplattformen kvalitetssäkrar vård och omsorg i Kronoberg. Alla som fullföljer certifierade vård och omsorgsutbildningar i Kronoberg är anställningsbara. Arbetsgivare i Kronoberg är attraktiva.

KULTUR

- Kulturparken Småland.** I Kulturparken Småland ingår Smålands museum, Sveriges glasmuseum, Utvandrarnas hus, Kronobergs slottsruin, Kronobergs lantbruksmuseum, Kulturarvscentrum Småland, Kronobergsarkivet och Ångaren Thor. De arbetar med samlingar, arkiv, publik verksamhet och kulturmiljöfrågor som byggnadsvård och arkeologi.
- Musik i Syd.** Musik i Syd är en musikinstitution i Skåne och Kronoberg. De har till syfte att ge människor tillgång till skapande och levande musikupplevelser. Varje år presenterar Musik i Syd, ofta i samarbete med olika lokala arrangörer, ca 2000 konserter i södra Sverige.

- **Regionteatern Blekinge-Kronoberg.** Länsteater för två län. De spelar cirka 400 föreställningar per år fördelade på cirka 10 nya uppsättningar. De flesta produktionerna turnerar teatern med och merparten av föreställningarna säljs till andra arrangörer; teaterföreningar, skolor, företag, studieförbund m fl.
- **Studieförbunden i Kronoberg.** De har olika roller och inriktning. Gemensamt för dem är att de bidrar till att stärka demokratin och samhällsengagemanget och gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation.
- **Övriga kulturorganisationer.** Utöver bolagen och studieförbunden finns det många viktiga aktörer inom kulturområdet som arbetar med att möjliggöra för invånarna att ta del av och själva utöva kultur.

Projektmedel

Ekonomiska medel är ett viktigt verktyg för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin. Utöver den ordinarie budgeten som aktörerna har är även projektmedel centralt för att finansiera insatser. Nedan beskrivs finansieringskällorna 1:1 anslag som är medel via Näringsdepartementet och EU-fonder. Det som vi inte redovisar är de medel som fördelas direkt från departement och myndigheter till aktörer som exempelvis bidrag- och verksamhetsstöd inom kultursektorn, folkhälsoområdet, landsbygdsprogram, transportbidrag osv. Att få en heltäckande bild av hur finansieringen ser ut till de fyra prioriteringarna i Gröna Kronoberg är mer eller mindre omöjlig att göra. Vill man fördjupa sig i finansiering av regionalt utvecklingsuppdrag mellan regionerna kan man läsa: <https://webbutik.skr.se/sv/artiklar/finansiering-av-regionalt-utvecklingsarbete.html>

1:1-ANSLAG 2021

Statliga anslag (1:1-medel) för regional utveckling fördelas årligen till Region Kronoberg och ligger helt utanför Region Kronobergs ordinarie budget. Anslaget styrs av särskilda förordningar beroende på ändamål/insats. Nationella strategin för hållbar regional utveckling samt relevanta delar i vår regionala utvecklingsstrategi styr också. Dessa medel delas inte ut. De måste sökas av aktörer för genomförande av **regionala projekt**; eller av företag i form av **företagsstöd**; samt i form förordningsstyrda stöd inom **kommersiell service**.

Den nationella strategin för hållbar utveckling och projektförordningens skrivningar måste alltid ligga till grund för identifiering av nya projektsatsningar som kräver regional medfinansiering. Detta utöver relevanta prioriteringar och mål i Gröna Kronoberg. Till stor del används medlen till medfinansiering av regionala (eller än större) projekt som främjar hållbar utveckling i Kronobergs län. Dessa projekt följs fortlöpande upp av projektutvecklare/finansieringsansvarig; genom lägesrapporter, projektbesök, olika projektmöten med andra intressenter/finansierare samt i direkta dialoger mellan projektägare och projektvecklare.

Fortsatt har pandemin påverkat både pågående projekt och nya projekt. Under 2021 till viss del än mer påtagligt än 2020. Projekten påverkas av förseningar; projektkostnader upparbetades i lägre takt och aktiviteter ställs in. Efter 2021 befinner vi oss i ett läge där vi har mycket igång och inte mycket utrymme för nya beslut, till stor del kopplat till pandemirelaterade utlysningar t.ex. REACT. Projektutvecklingen framåt präglas påtagligt av pandemin och det som förväntas följa efter. Aktörer har varit mindre benägna att satsa fullt ut med anledning av att fasen "post-pandemi" faktiskt upplevs som mer avlägsen än vad den gjorde vid föregående återrapporteringstillfälle. År 2021 beviljades 13 nya projekt (totalt 13,2 mkr) inom en rad olika områden.

De 20 regionala företagsstöd som beviljades i början av 2021 (totalt 3,2 mkr) har genererat ett utfall där ca 2,5 mkr blev utbetalt när året summeras. Det får anses vara ett mycket bra resultat sett till att flera

företag blev tvungna att reducera sina tänkta utvecklingsinsatser med anledning av att pandemin inte ebbade ut så snabbt som de hade hoppats. Ytterligare ett par företag kunde inte påbörja sina insatser alls då de valde att prioritera sin kärnverksamhet.

Under hösten har en andra sökomgång varit öppen och efterfrågan får lov att sägas vara hög trots pandemin. Det kan tilläggas att företagen kontinuerligt även söker våra så kallade omställningscheckar som erbjuds via REACT (EU-medel).

När det gäller kommersiell service har stöden 2021 legat på en lite högre nivå när det gäller hemsändningsbidrag (uppenbart kopplat till pandemin), samt att ytterligare en kommun infört stöd till hemsändningsverksamhet. Totalt beviljades ca 1,2 mkr 2021. Generellt sett kan man även konstatera att det ekonomiska "uppsving" som många lanthandlare i länet upplevde i början av pandemin fortsatt håller i sig. Efterfrågan på servicebidrag har varit obefintlig.

EU-PROJEKT I KRONOBERGS LÄN

Under 2021 har det varit många EU-projekt i gång, samtidigt som den europeiska programperioden för 2014–2020 förberetts för att avslutas. Pandemin har fortsatt generera en del förseningar hos projekten som gör att det varit en del återföringar till programmen. Därtill har de regionala strukturfonderna, Europeiska socialfonden (ESF) och Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF), förstärkts med REACT-medel för att ytterligare motverka pandemins effekter på samhället. Inom ramen för programperioden 2014–2020 kan projekt pågå som längst till 2023. Parallellt med att avsluta förra programperioden har det skett mycket arbete med att förbereda inför kommande programperiod 2021–2027. Detta för att undvika finansieringsglapp och främja fler goda och innovativa idéer för framtiden i linje med Sammanhållningspolitiken, Gröna Kronoberg och smart specialisering. Sedan programperioden 2014–2020 startade har Kronobergs län beviljats **över 70 projekt** om sammanlagt **dryga 300 mnkr** inom 5 olika EU-program². Under 2021 har två av de fem programmen, ERUF och ESF, haft utlysningar. Utlysningarna har resulterat i 1 nytt ESF-projekt samt 6 nya ERUF-projekt. Interreg South Baltic och Interreg North Sea Region hade utlysningar i början på året för möjligheten att fylla på och förlänga befintliga projekt, på grund av coronapandemin.

Pandemin, EU:s Gröna giv och smart specialisering. Pandemin har påverkat flera branscher men på olika sätt. Branscher som är beroende av fysiska besökare har drabbats särskilt hårt. Exempelvis ESF-projektet *Kompetenslyft Restaurang* som ska verka för återstart efter pandemin men också strategiskt verka för att stärka kompetensförsörjningen för branschen. 2019 lanserades Europas Gröna giv som ska bidra till att EU blir klimatneutralt 2050 på ett hållbart sätt. Sedan början på 2021 har Region Kronoberg en smart specialiseringsstrategi som beskriver branscher där Kronobergs län har en särskilt stark konkurrenskraft. EU:s gröna giv och smart specialisering kommer ha en särskild betydelse i programperioden för 2021–2027 och aktörer i Kronoberg har börjat beakta dessa aspekter. ERUF-projektet *Digital kompetens och spetskompetens i Kronoberg* ska svara mot det stora kompetensbehovet som finns hos vår IT-sektor, vilken finns utpekad som särskilt konkurrenskraftig bransch i vår smarta specialiseringsstrategi. ERUF-projektet *BizWood Småland* syftar till att ta tillvara på Smålands resurser genom att förädla svenskt trä och stärka exporten av småländska produkter. Projektet innehåller även flera aktiviteter som ska stärka miljömässigt hållbar produktion och en jämställd bransch. Interreg North Sea-projektet *Stronghouse* fick utökade medel för att arbeta vidare och lägga till delar kopplat till

² De EU-program som avses är de som berör Region Kronoberg i rollen som regionalt utvecklingsansvarig: 2 regionala² program/handlingsplaner: Europeiska regionala utvecklingsfonden för Småland och öarna och Europeiska socialfonden för Småland och öarna. 1 Gränsregionalt samarbetsprogram: Interreg South Baltic. 2 Transnationella samarbetsprogram: Interreg Baltic Sea Region och Interreg North Sea Region

projektområdet. Projektet syftar till att underlätta och främja energirenoveringar för privata bostadsägare. För de utökade medlen kommer de ex. även arbeta med vätgas som energibärare.

Samordning i länet

Det övergripande syftet med de plattformar och nätverk som finns på regional nivå är att genom dialog åstadkomma samverkan utifrån regionala och lokala mål. Samverkan behöver ske både mellan offentlig sektor, myndigheter, civilsamhället och privat sektor men syftet styr vilka aktörer som ingår i respektive plattform eller nätverk. Länsstyrelsen samordnar nätverk inom frågor som ANDT (alkohol, narkotika, dopning och tobak), integration, miljö, landsbygd, livsmedel osv. Linnéuniversitetet bjuder in till regionala dialoger osv. Nedan beskrivs några antal centrala nätverk och arbetsgrupper som Region Kronoberg samordnar.

CHEFSNÄTVERK

- Kommunchefer
- Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård och socialtjänst
- Näringslivschefer, Business Region Kronoberg
- Kulturchefer
- Skolchefer
- Chefer för vuxenutbildning

UPPDRAGSNÄTVERK/VIKTIGA ARBETSGRUPPER

- Samplaneringsnätverket som består av:** samhällsplanerare och trafikplanerare från Region Kronoberg, Länsstyrelsen Kronobergs län, Trafikverket Region Syd, samt länets samtliga kommuner. Beroende på mötets inriktning kan även ansvariga för näringslivsutveckling, kulturmiljö, naturmiljö, och/eller landsbygdsutvecklare delta.
- Kompetensforum, består av:** Svenskt näringsliv, Sydsvenska Handelskammaren, Företagarna, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Linnéuniversitetet, Studieförbunden, representanter från kommunernas personal-, näringsliv- och skolchefer, SYV, vuxenrektorerna samt representanter från Yrkeshögskolan och Etablering- och arbetsamverkan Kronoberg samt Vård- och omsorgscollege m.fl.
- Bredbandsnätverk, består av:** bredbandssamordnare på kommunal nivå.

Med flera...

Utöver nätverken har Region Kronoberg tillfälliga styr- och arbetsgrupper till olika projekt och satsningar. Region Kronoberg har även samverkansavtal med andra organisationer. Det finns exempelvis samverkansavtal med Linnéuniversitetet med styrgrupp och arbetsgrupp. För samverkan med Länsstyrelsen finns ett ledningsforum där representanter från verksamheterna träffas.

Samverkan och påverkansarbete utanför länet

Det är inte bara viktigt med samordningen i länet för att nå den regionala utvecklingsstrategin. Det är också viktigt att länets aktörer driver målsättningarna i Regionala utvecklingsstrategin genom mellanregionala-, nationella- och internationella samverkansorgan som inom ex. EU.

Några av de övergripande samverkansorgan som Region Kronoberg ingår i är:

Regionsamverkan Sydsverige (RSS). I RSS ingår utöver Region Kronoberg även Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län och Region Skåne. Alla län som angränsar till Kronoberg. Samarbetet innefattar arbetsmarknad och kompetensförsörjning, bredband och digitalisering, infrastruktur, kollektivtrafik och kultur. Samarbete sker både politiskt och på tjänstepersonsnivå. Målsättningen är att skapa en grund för ökad tillväxt och hållbar utveckling i Sydsverige och Sverige.

Småland, Blekinge och Hallands brysselkontor. Medlemmar är Region Kalmar, Region Blekinge, Region Jönköping, Region Kronoberg och Region Halland samt Linnéuniversitetet, Jönköping University och Blekinge Tekniska Högskola. Brysselkontoret bevakar länens intressen när beslut ska tas i EU, som påverkar utvecklingen i Kronoberg och övriga regioner. Brysselkontoret gör bland annat det genom påverkansarbete och genom att ta tillvara kunskap och dela med sig av information till sina medlemmar.

Med flera.... Det finns fler internationella samarbeten som beskrivs här:

<https://www.regionkronoberg.se/om-region-kronoberg/internationella-samarbeten/>

Utöver dessa finns det många plattformar och nätverk inom respektive prioritering i strategin.

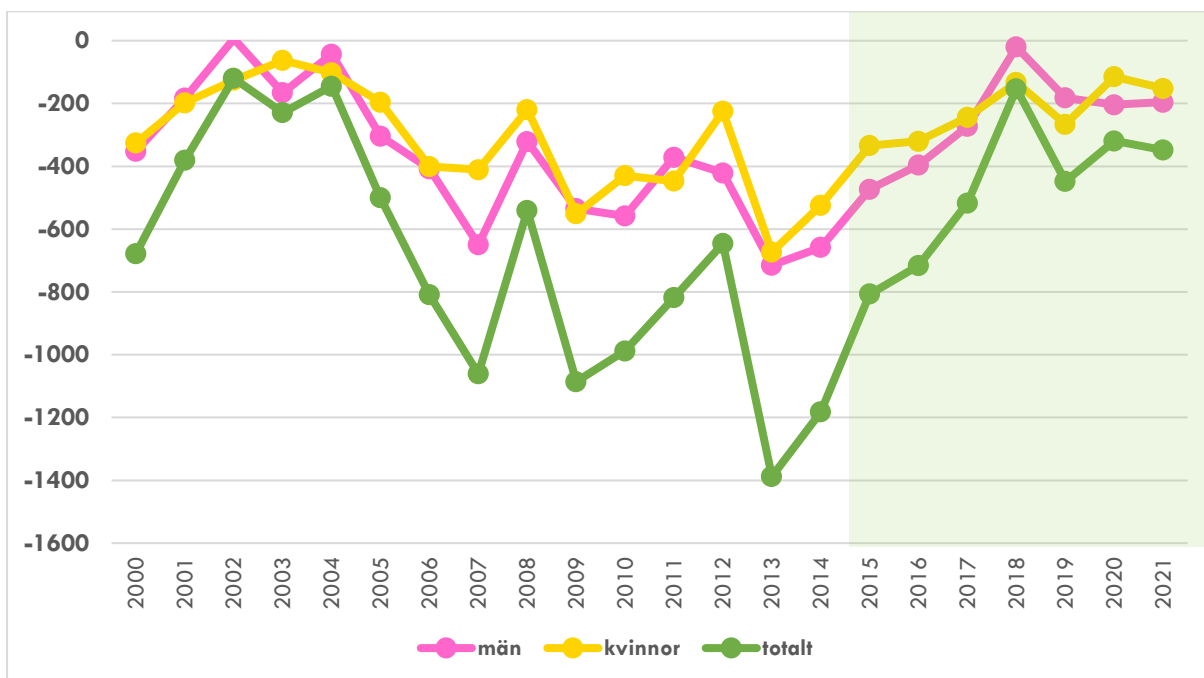
NÅR VI MÅLEN?

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) Gröna Kronoberg 2025 består av två strategiska områden som är kopplade till utmaningar för länet och totalt sju långsiktiga mål. Sammantaget bildar detta en målbild år 2025 för Kronoberg att sträva emot. Vi kommer att följa denna övergripande struktur när vi följer utvecklingen i förhållande till de långsiktiga målen.

Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

Beskrivning och analys av målutvecklingen:

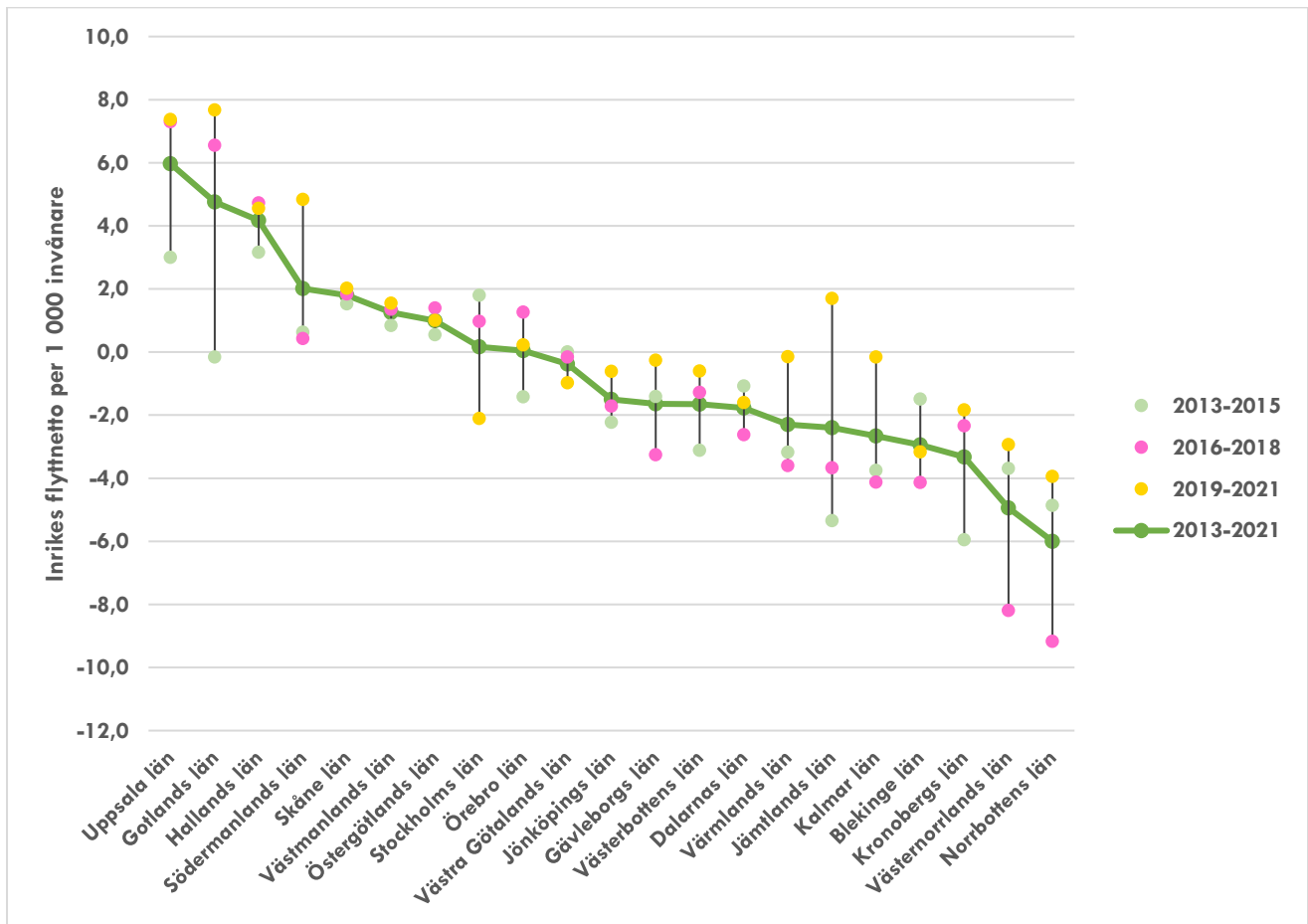
ÖKAD ATTRAKTIVITET – FLER SKA VÄLJA ATT BO I LÄNET. INRIKES FLYTTNETTO SKA FÖRBÄTTRAS 2014–2025.

FIGUR 1: INRIKES FLYTTNETTO FÖR KRONOBERGS LÄN 2000–2021. KÄLLA: SCB.

Inrikes flyttnetto används för att operationalisera Kronobergs boendeattraktivitet och är en mer rättvisande indikator än att bara följa upp den totala befolkningsutvecklingen. Inrikes flyttnetto har varit negativt för Kronoberg under hela perioden 2000–2021 då det sker fler utflyttningar än inflyttningar från Kronoberg i relation till övriga län. Efter en period från 2013 av förbättrat netto uppvisades återigen en negativ trend där nettot minskade från -319 personer 2020 till -348 2021. Det är framförallt ett försämrat netto bland kvinnor som förklarar minskningen mellan 2020 och 2021. Generellt är det främst kvinnor och män i åldrarna 25–29 år som bidrar negativt till Kronobergs inrikes flyttnetto. Samtidigt ökade Kronobergs netto för kvinnor och män i åldrarna 30–39 år. Utan utrikes inflyttning hade Kronoberg inte haft någon befolkningstillväxt mellan år 2020 och 2021. Befolkningmängden och framförallt

befolkningsmängden av människor i arbetsför ålder har påverkan på förutsättningarna för att tackla stora samhällsutmaningar som en åldrande befolkning och ökande försörjningskvoter i länets kommuner.

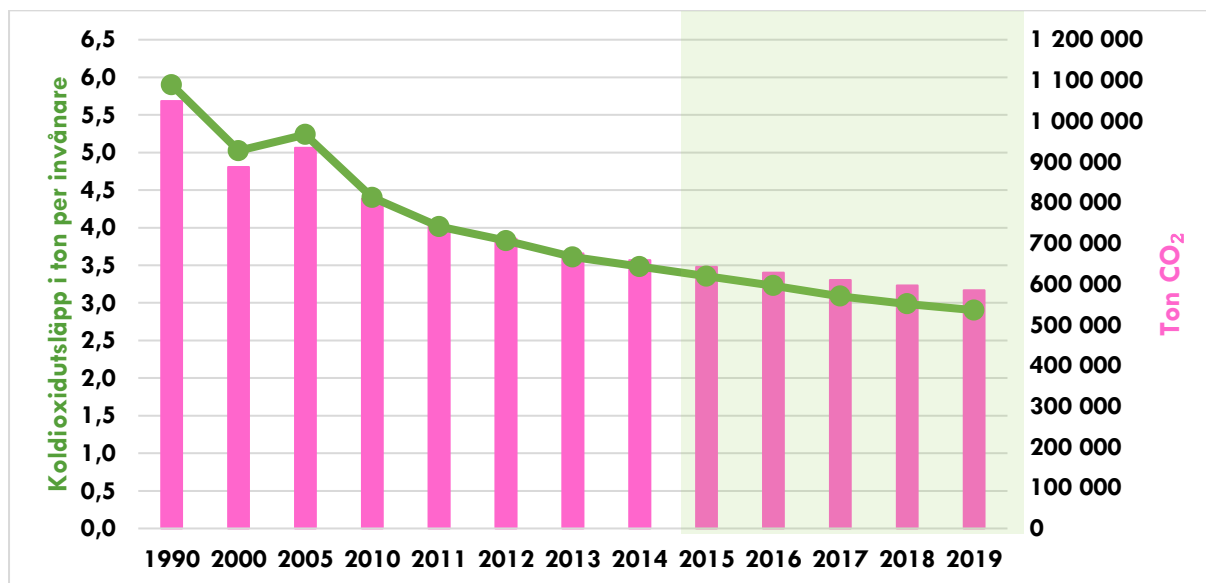
FIGUR 2: INRIKES FLYTTNETTO FÖR SVERIGES LÄN 2013–2021. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Under hela perioden 2013–2021 uppvisade Kronobergs län en svag utveckling av inrikes flyttnetto per capita i jämförelse med andra svenska län. Kronobergs län hamnar trea från slutet sett över hela perioden där utvecklingen markeras av det gröna linjediagrammet. De färgade cirkelarna visar på genomsnitt under respektive kortare period inom spannet 2013–2021. Det genomsnittliga flyttnettot per capita har förbättrats över de två senare tidsperioderna 2016–2018 och 2019–2021 men ökningen i Kronoberg har varit blygsam i förhållande till exempelvis Jämtlands och Södermanlands län som gått kraftigt framåt under perioden 2019–2021. Även Kalmar har ökat sitt inrikes flyttnetto per capita under den senaste perioden. I diagrammet framkommer även utvecklingen med ökad utflyttning från Stockholms län då flyttnettot minskar succesivt över tidsperioderna. Skåne ligger fortsatt högt och förbättrade sitt netto marginellt medan Västra Götaland tappade något över perioderna.

Kronobergs län tycks sammanfattningsvis ha en stor utmaning kring boendattraktivitet och den ökning av inflyttningar som vissa delar av landet upplevde under pandemin tycks inte ske i Kronoberg i samma utsträckning³. Nettopendlingen är fortsatt omfattande vilket tyder på att människor ofta hellre pendlar in från grannlän än bosätter sig i länet.

³ SNG_2021_final.pdf (sweco.se)

Klimatpåverkan ska minska. Utsläpp av koldioxid i Kronobergs län från fossila bränslen ska till år 2025 ha minskat till 1,5 ton per år och länsinvånare.

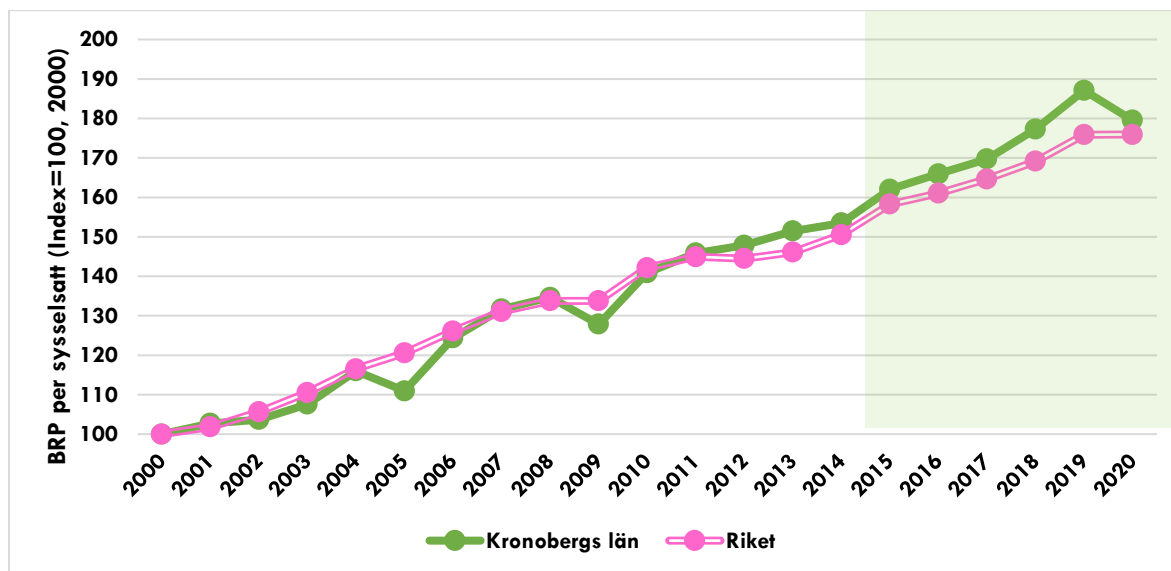
FIGUR 3: KOLDIOXIDUTSLÄPP PER INVÅNARE I TON 1990–2019, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: SMHI, SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Koldioxidutsläppen i Kronobergs län har minskat med drygt 44% och därmed nästan halverats sedan år 1990. Samtidigt sker minskningen av utsläppen för långsamt under senare år och strategiperioden för Gröna Kronoberg för att kunna uppnå målet år 2025. Senaste data från 2019 visar totala koldioxidutsläpp om knappt 600 000 ton vilket motsvarar 2,9 ton per invånare och år. Givet att senaste årens lägre takt av utsläppsminskningen fortsätter kan det dröja till år 2041 innan koldioxidutsläppen minskat till 1,5 ton per invånare och år. Transporterna i länet utgör den största potentialen för att uppnå minskade koldioxidutsläpp då sektorn ensam genererar drygt 70% av länets utsläpp. Om arbetsmaskiner inkluderas ökar andelen till drygt 80%. Det är en utmaning att ersätta fossila transporter med koldioxidsnåla alternativ där länets geografi bidrar till denna utmaning. Ett landsbygds-län som Kronoberg kan medföra relativt stora köravstånd med höga utsläpp från transportsektorn. Sammantaget utgör transportutmaningen en nyckel för att uppnå målet om minskade utsläpp enligt den regionala utvecklingsstrategin. En nackdel med dagens officiella statistik är att den ej är konsumtionsbaserad då de faktiska utsläppen bör vara större än vad som redovisas.

Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

Beskrivning och analys av målutvecklingen:

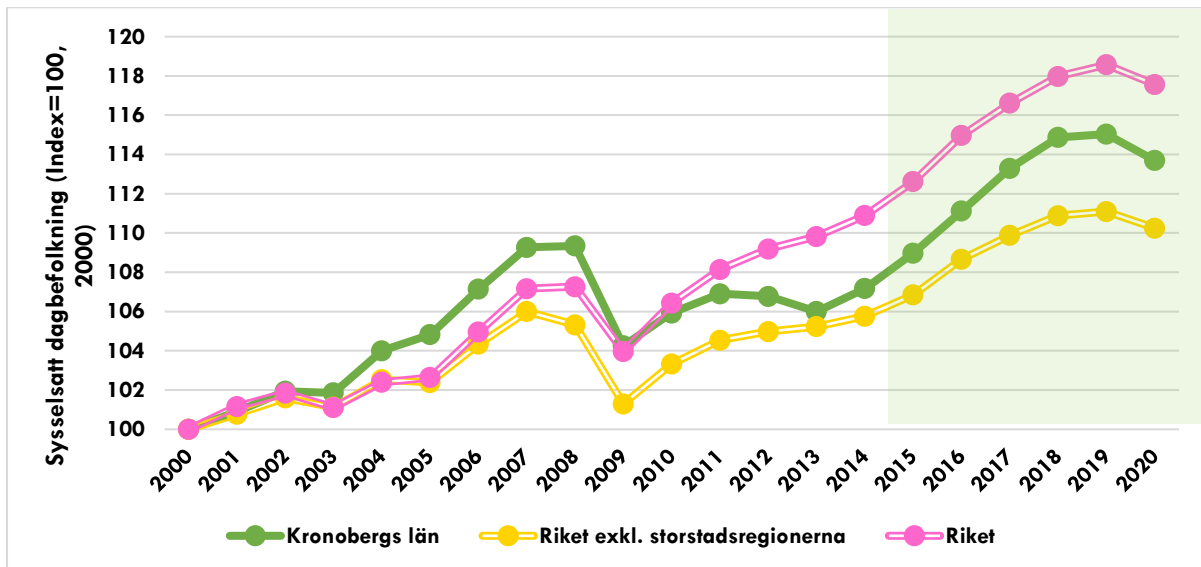
PRODUKTIVITETEN SKA ÖKA. MELLAN 2014–2025 SKA BRP/SYSSELSATT I KRONOBERGS LÄN ÖKA MER ÄN I RIKET.

FIGUR 4: PRODUKTIVITET (BRP PER SYSSELSATT) 2000–2020. INDEX = 100, ÅR 2000. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Bruttoregionprodukten (BRP) visar hur stor produktionen är i en region och genom att relatera till antalet sysselsatta fås ett produktivetsmått. En hög BRP per sysselsatt är eftersträvarvärd då detta oftast indikerar för en stark konkurrenskraft. BRP/sysselsatt har under lång tid uppvisat en stark utveckling över riksgenomsnittet. Detta beror på en utveckling där färre arbetar inom industrisektorn men där rationaliseringar och automatiseringar har medfört att värdet av produktionen kan bibehållas. I klartext produceras lika mycket som historiskt med färre antal anställda. Under år 2020 tycks dock trenden avta något vilket mestadels berodde på en minskad produktion jämfört med föregående år. Även sysselsättningen minskade mellan åren men effekten hade mindre påverkan på produktiviteten jämfört med effekten av en lägre produktion. Dock avtog även ökningen av produktivitet i riket då Kronoberg 2020 fortsatt låg över riksgenomsnittet utifrån jämförelseåret 2000.

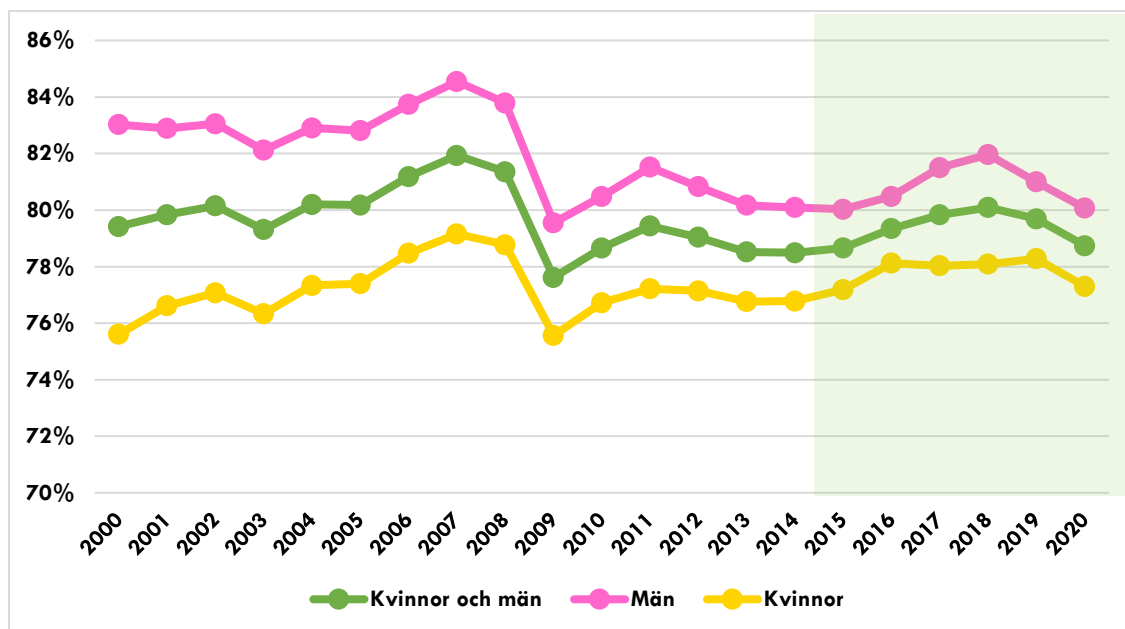
BALANSERAD TILLVÄXT – FLER ARBETSTILLFÄLLEN. MELLAN 2014–2025 SKA DEN SYSSELSATTA DAGBEFOLKNINGEN I LÄNET ÖKA MER ÄN RIKSGENOMSNI TTET (EXKLUSIVE STORSTADSREGIONERNA).

FIGUR 5: SYSSELSATT DAGBEFOLKNING 2000–2020. INDEX = 100, ÅR 2000. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Detta mål fångar ett annat perspektiv jämfört med målet om ökad produktivitet då en mätning av den sysselsatta dagbefolkningen ger en indikation om produktivitetstillväxten även leder till fler arbetstillfällen. En ökad produktivitet behöver inte nödvändigtvis vara förenad med fler arbetstillfällen. Detta på grund av det som nämndes tidigare där omställningar inom industrin och ett färre antal anställda kan driva en produktivitetstillväxt. Det är först när den ökade produktiviteten genererar nya yrken och arbetstillfällen som utvecklingen blir hållbar för länet då utvecklingen annars kan påverka boendeattraktiviteten negativt samt öka risken för ökade sociala klyftor. Ökningen av den sysselsatta dagbefolkningen har under senare år överskridit snittet för riket exklusive storstadsregionerna men legat under riket som helhet. Detta tyder på att länet i viss mån har ställt om och att näringslivet blivit mer diversifierat då det är främst service- och tjänstesektorn som uppvisat en jobbtillväxt. Såväl Kronoberg som de två grupperna av regioner uppvisade ett trendbrott 2020 då jobbtillväxten avtog. Kronoberg ligger dock fortsatt relativt långt under riksgenomsnittet när det kommer till jobbtillväxt då omställningen mot fler arbetstillfällen inom service- och tjänstesektorn måste vidareutvecklas och intensifieras.

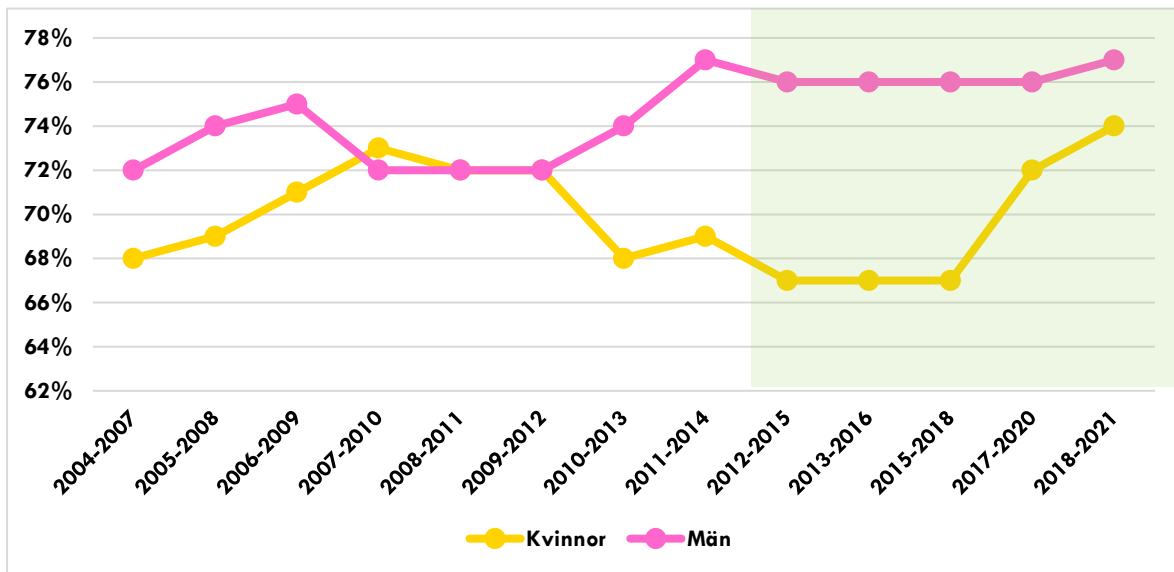
FÖRBÄTTRAD MATCHNING – FLER I ARBETE. ÅR 2025 SKA SYSSELSÄTTNINGSGRADEN FÖR KVINNOR OCH MÄN I LÄNET UPPGÅ TILL MINST 80 %.

FIGUR 6: SYSSELSÄTTNINGSGRAD (%) EFTER KÖN, NATTBEFOLKNING (20–64 ÅR), KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

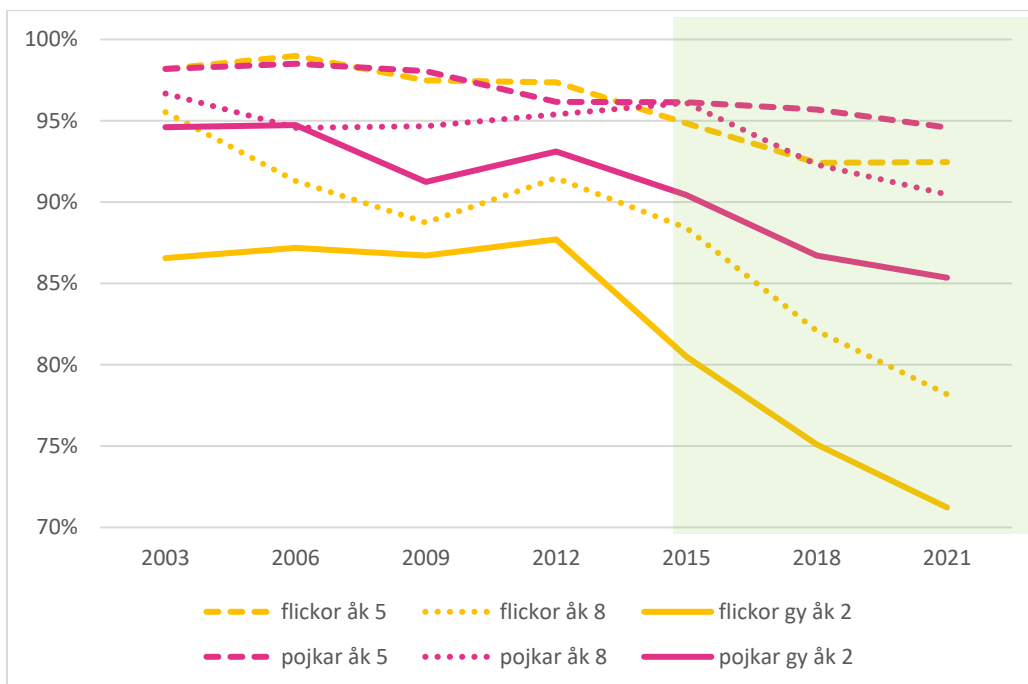
Sysselsättningsgraden mäter hur stor andel av befolkningen i arbetsför ålder som är sysselsatt. Ett viktigt komplement till målen om ökad produktivitet och sysselsatt dagbefolkning då sysselsättningsgraden även fångar befolkningsutvecklingen. Produktiviteten och antalet sysselsatta kan öka samtidigt som en relativt större befolkningsstillväxt kan leda till att sysselsättningsgraden minskar. Under strategiperioden har den totala sysselsättningsgraden för kvinnor och män legat ungefär i nivå med målet om minst 80%. Män uppvisar en relativt högre sysselsättningsgrad jämfört med kvinnor vilket har gällt för samtliga år. 2020 fortsatte den negativa trenden för andelen sysselsatta vilken framförallt drevs av att fler i länet stod utan sysselsättning medan befolkningmängden i arbetsför ålder var relativt konstant mellan 2019 och 2020.

ETT ÖKAT HUMANKAPITAL. DEN SJÄLVSKATTADE HÄLSAN FÖR KVINNOR OCH MÄN, FLICKOR OCH POJKAR SKA FÖRBÄTTRAS OCH KÖNSSKILLNADERNA MINSKA.

FIGUR 7: ANDEL AV BEFOLKNINGEN MED GOD ELLER MYCKET GOD HÄLSA (SJÄLVRAPPORTERAT), KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN

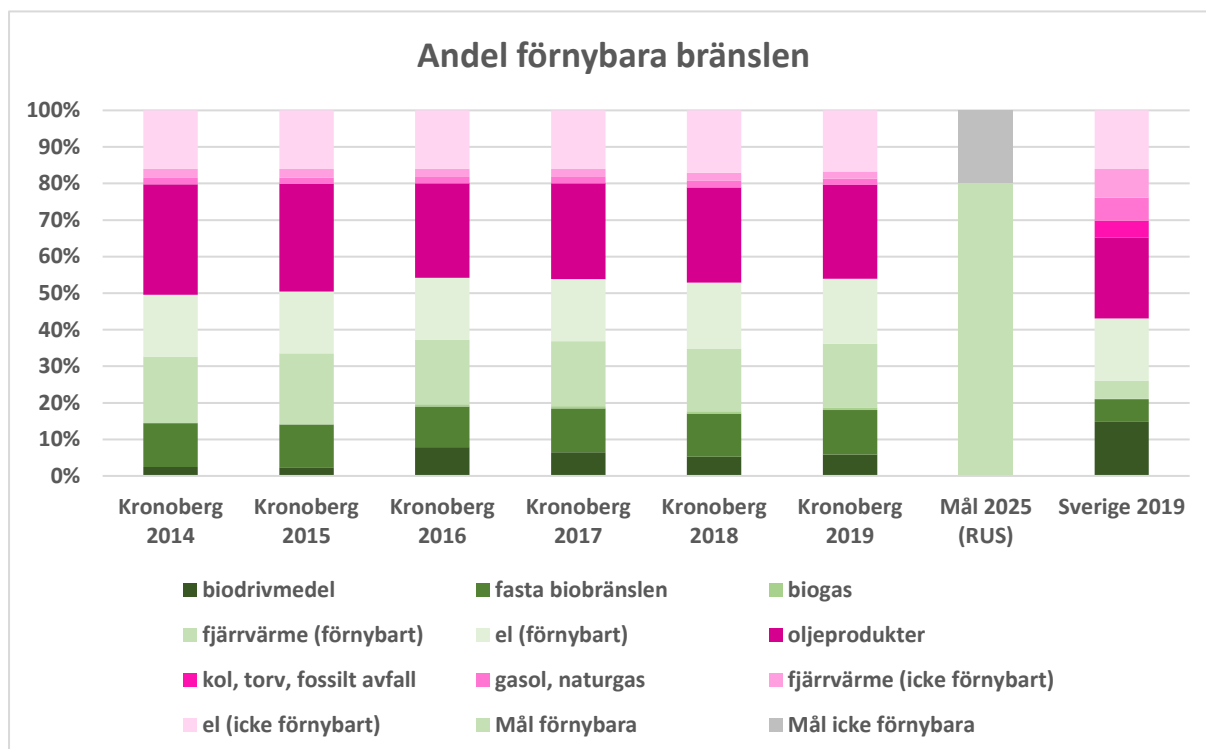
Den självskattade hälsan från Folkhälsomyndighetens folkhälsoundersökningar utgörs av flerårsmedelvärden då exempelvis 2017–2020 avser ett flerårsmedelvärde för de fyra år som ingår i spannet. Det kvarstår en klar könsskillnad under strategiperioden där män i högre utsträckning klassar sin hälsa som god eller mycket god. Senaste statistik visar på en genomsnittlig andel om 77% bland män och 74% bland kvinnor. Den positiva trenden som först framkom för 2017–2020 där en ökad andel kvinnor rapporterar om en god hälsa tycks fortsätta då könsskillnaderna under senare delen av perioden har minskat. Samtidigt visar diagrammet på en relativt liten ökning då det endast handlar om ett par få procentenheter. Förändringarna bör därmed tolkas med viss försiktighet.

FIGUR 8: ANDEL SOM UPPLIVER EN BRA ELLER MYCKET BRA HÄLSA, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: BARN- OCH UNGDOMSENKÄTER, REGION KRONOBERG.

Målet handlar även om flickors- och pojkars hälsa. Det är viktigt att få med även barn och unga när man följer upp Kronobergs folkhälsa då prevention är en nyckel till en förbättrad folkhälsa. Generellt är den självskattade hälsan högre för flickor och pojkar i de lägre årskurserna jämfört med kvinnor och män. Något som är oroande är den tydliga negativa trenden från 2012 för grupperna flickor och pojkar andra året på gymnasiet samt flickor årskurs 8. Även om självskattningsdata kan vara påverkad av mörkertal indikerar samtidigt andra variabler på en minskad tillit till vuxna samt ökad generell stress och oro bland barn och unga. Region Kronobergs senaste folkhälsoenkät kan hjälpa oss att kartlägga hur pandemin kan ha påverkat folkhälsan för gruppen barn och ungdomar i Kronobergs län. Under pandemin har det rapporterats om ökad ensamhet och isolering och den negativa trenden för den självskattade hälsan tycks fortsätta för några av årskurserna ovan.

PÅ VÄG MOT ETT PLUSENERGILÄN. MINST 80 % AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN I KRONOBERGS LÄN KOMMER ÅR 2025 FRÅN FÖRNYBARA KÄLLOR.

FIGUR 9: ANDEL FÖRNYBARA BRÄNSLEN, KRONOBERGS LÄN, 2019. KÄLLA: ENERGILÄGET KRONOBERG 2019 – ENERGIBALANS OCH MÅLUPPFÖLJNING.

Målet om att vara på väg mot ett plusenergilän handlar om att Kronoberg ska producera mer energi än det förbrukar. Därmed blir länet självförsörjande och har möjlighet att exportera överskottet. Andelen förnybar energi i Kronoberg var 2019 53%, vilket kan ses i diagrammet om de gröna staplarna med olika förnybara bränslen summeras. Målet om minst 80% förnybara bränslen 2025 ser därför inte ut att kunna nås då utvecklingen sedan 2014 går långsamt. Om vi jämför Kronoberg med Sverige framkommer vissa skillnader. Vi ser bland annat att biodrivmedel har en större andel i rikets energimix medan fasta biobränslen som exempelvis flis, ved och grot (grenar och toppar) är mer förekommande i Kronoberg. Fjärrvärmerna är det som särskiljer Kronoberg från riket i fördelningen förnybara bränslen. Kronobergs fjärrvärme består av 91% förnybara bränslen medan den nationella fjärrvärmerna endast har en motsvarande andel på 39%.

INSATSER 2021

2021 var år två i coronapandemin. Länets aktörer har lärt sig att anpassa sig till konsekvenserna av de åtgärder som sats in för att hindra smittspridning av coronapandemin. Samtliga fyra prioriteringar har påverkats men i olika stor omfattning. Negativa konsekvenser för företagsutveckling, arbetsmarknaden, kulturutvecklingen, psykiska hälsan osv. Medan vissa frågor har fått en högre relevans i och med pandemin som digitaliserings-, kompetensförsörjnings-, innovations- och folkhälsofrågorna. Region Kronoberg har som regional utvecklingsaktör i ett litet län lyckats samla de aktörer som har haft viktiga roller under pandemin. Ett arbete som sedan 2020 har gett oss en bättre plattform för regional samverkan.

Under 2021 har även andra utmaningar än pandemin blivit mer akuta för länets utveckling. En sådan utmaning är grundläggande förutsättningar som eleffekt ut till näringslivet vilken har blivit en akut fråga i vissa av länets kommuner. Det är företag som har svårt att konkurrera med företag i andra delar av Sverige som tillhör ett lägre elprisområde men även möjligheten till utbyggnad av industrin påverkas negativt.

Nedan presenteras ett urval av insatser, utöver det löpande utvecklingsarbetet, som har skett under året inom de fyra prioriteringarna i Gröna Kronoberg 2025.

Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Hållbara resor och transporter

- Klimatsmart transportsystem
- Ökad transportkapacitet för effektiva och klimatsmarta transporter till näringslivet
- Stärkt tillgänglighet i Kronoberg och i Sydsverige i stort
- Utveckla flexibla kollektivtrafik- och trafiklösningar i länets glesa miljöer och landsbygder.

Hållbart samhällsbyggande

- Fortsätta att stödja utvecklingen av bredband och digitala servicelösningar
- Definiera en fungerande servicestruktur
- Fler bostäder – utveckla boendemiljöer och öka mervärdet av infrastruktursatsningar.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Kollektivtrafiken har påverkats i stor utsträckning av restriktionerna för pandemin. En halvering av antalet resenärer 2021 jämfört med 2019 och färre resor 2021 än 2020. För prioriteringen är **trafikförsörjningsprogrammet** (TFP) viktigt. I november 2021 antogs trafikförsörjningsprogrammet i regionfullmäktige för perioden 2021–2030. Till stor del handlar det om att öka tillgängligheten till kollektivtrafik för hela länet och förbättra förutsättningarna för att nå länets utsläppsmål.

Under 2019 togs ett inriktningsbeslut om att investera i ett **nytt regionalt akutsjukhus** i Växjö. Det har satt igång en omfattande planering av exempelvis trafikinfrastruktur med kontinuerlig dialog, samverkan och analys av samhällseffekter av ett nytt akutsjukhus för hela länet. Det inkluderar att beakta perspektiven bebyggelse, näringsliv och arbetsmarknad, entreprenörskap, attraktivitet och tillgänglighet, landsbygd, digitalisering, kulturmiljö, social konsekvensanalys och barnperspektivet. Ett nytt akutsjukhus kommer framför allt ge påverkan på stärkt tillgänglighet i Kronoberg och i Sydsverige i stort.

I januari 2021 påbörjades fortsättningsprojektet till hållbar mobilitet, **transporteffektivt Kronoberg**. Målet är att minska koldioxidutsläppen genom att stötta företag i omställningen till fossilfri arbetspendling och

tjänstresande. Projektet är en viktig insats för insatspunkten klimatsmart transportsystem. Att lyfta fram och främja fossilfritt resande till länets besöks mål ingår också som en del i projektet. Till skillnad från tidigare projekt som erbjöd företagen att testa elcykel för arbets- och tjänsteresor, har det, under 2021, även tillkommit elfordon som alternativ. Detta för att möjliggöra fossilfria transporter på längre sträckor där kollektivtrafik saknas.

För att möta utmaningar med elsystemet har ett arbete inletts för att kartlägga nuläget och identifiera kritiska faktorer för en stabilare energiförsörjning i länet.

Under året har planering och genomförande av **Bymässan2030** påbörjats. Bymässan2030 är en gemensam satsning där Region Kronoberg och länets kommuner går samman med näringsliv, civilsamhälle, kultursektor, Länsstyrelsen i Kronobergs län och akademi för att stärka länets boendattraktivitet. Bymässan är en samhällsutvecklingsmessa som tar sig an lokalt avgörande och nationellt relevanta utmaningar gällande strategisk ortsutveckling, attraktiva och väl gestaltade livsmiljöer och metoder för samskapande. Genom att utgå från varje plats unika förutsättningar och behov ska Bymässan2030 öka kunskapen om långsiktigt hållbar utveckling utanför storstaden. Satsningen bymässan ska bidra till insatspunkten om boendemiljöer.

Samplanering Kronoberg är ett samarbete inom strategisk rumslig planering mellan kommunerna i länet, Länsstyrelsen, Trafikverket Region Syd och Region Kronoberg, med Region Kronoberg som sammanhållande kraft. Under året har dialogmöten genomförts. Därtill har arbetet påbörjats med att ta fram och ajourhålla gemensamma planeringsunderlag. Arbetet i samplanering Kronoberg bidrar till alla insatspunkter i prioriteringen.

För att testa och utforska samplanering i praktiken startades projektet "Stationssamhället som regional resurs" som pågick 2019 och 2020. Det handlade om att skapa trygga och attraktiva platser och stärka utvecklingskraften i hela länet. Ett av fyra delprojektet var **konstnärresidens i stationssamhälle** som har fortsatt även in i 2021. Delprojektet har bjudit konstnärer att utforska hur konst och kultur kan vara en del i samhällsutvecklingen i stationsorterna Ljungby, Alvesta och Lessebo. En satsning som bidrar till att utveckla boendemiljöer och öka mervärdet av infrastruktursatsningar.

Under 2021 har Region Kronoberg fått beslut om beviljad förstudieansökan om **Ödehus som regional resurs i Kronobergs län**. Förstudiens syfte är att skapa ett verktyg för att skapa samsyn i vilka byggnadsobjekt som ska ingå i begreppet ödehus samt identifiera och testa olika metoder för tillvägagångssätt av kartläggning och inventering samt metoder i hur man går vidare med resultatet av kartläggningen. Även denna satsning kommer bidra till fler bostäder och utveckla boendemiljöer.

Region Kronoberg arbetar fortsatt med att få in **servicefrågorna i ett bredare sammanhang** för att få en bättre servicestruktur. Det innebär att servicefrågorna integreras i de strategier och insatser som sker inom samhällsplaneringen, t. ex. trafikförsörjningsprogram och ödehus. I arbetsgruppen för livsmedelsstrategin i länet har ett nätverk för gårds- och dagligvarubutiker på landsbygden startats. I väntan på nya riktlinjer för kommande programperiod har det regionala serviceprogrammet förlängts tills vidare.

I det regionala arbetet med att fortsätta att stödja utvecklingen av **bredband** och digitala servicelösningar fokuserar Region Kronoberg sina insatser främst inom samarbetet Regionsamverkan Sydsverige (RSS), där bredband är en prioriterad fråga. Inom ramen för detta arbete samverkar regionerna med en privat aktör (OPS – Offentlig Privat Samverkan). Syftet är att kartlägga och planera formerna för fortsatt bredbandsutbyggnad i södra Sverige. Inom samtliga län som är med i avtalet har man arbetat med en heltäckande nätägaridentifiering för att på detta sätt få en samlad bild av fibertillgång och aktörer verksamma inom den gemensamma geografien.

Utöver detta har man med gemensam kraft arbetat med påverkansarbete vilket i stora delar lett fram till det toppmöte med fokus på infrastrukturfrågor som äger rum i februari 2022. Vidare strävar arbetet till stor del mot ett gemensamt kompetens- och erfarenhetsutbyte regionerna emellan. Under 2021 har också ett stort fokus legat på att bistå PTS i deras årliga process för bredbandsstöd.

Bredbandssamverkan inom länet sker regelbundet via Region Kronoberg med delaktighet av samtliga kommuner samt Länsstyrelsen. Fokus i arbetet inom nätverket ligger på att dela erfarenheter över kommungränserna. Utmaningar i respektive kommun diskuteras även utifrån bredband och digitalisering.

I arbetet med **digital kommunikation** har fokus legat på att lära av pandemins distansarbete och förändrade arbetssätt. Två studier har genomförts under året. Syftet var att undersöka hur en gles region som Kronoberg kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter: Vad är en attraktiv bostadsort – vad driver utvecklingen, kommer attraktiviteten påverkas av framtidens arbetsplatser? Hur är en attraktiv arbetsgivare i en platsberoende tid? Hur kan arbetsgivarrollen se ut postpandemin? Region Kronoberg deltog också i en större nationell studie kring pandemins påverkan på svenskarnas syn på liv, arbete och boende – ”Mid Coronastudien”.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

Ödehussatsningar i flera kommuner. Intresset för att flytta till ett hus på landet är stort. Kommunerna inventerar hus i kommunen som saknar ägare eller där ägaren inte bor eller använder sitt hus. De arbetar även med att ta fram kontakter till mäklare som säljer hus i kommunen.

Ett regionalt elektrifieringslöfte har tagits fram under året, i samverkan med ett antal lokala och regionala aktörer. Det är en gemensam kraftsamling för insatser som kommer att förbättra infrastrukturen för både vätgas och elladdning inom tunga transporter. Aktörerna består av företag inom vätgas och elladdning, kommuner, Region Kronoberg, Energikontor Sydost och Länsstyrelsen i Kronoberg län.

Vöfab och Växjöbostäder har några mindre projekt där de **återbrukar byggnadsmaterial**. Företag som Alwex har tagit ansvar i dessa projekt genom att agera transportör och förser projekten med mellanlagring.

Almi tillsammans med Goda Håll (Goda Hus) håller på att starta en **återbruksverkstad** där länets företag skall bli inbjudna till att få hjälp med utveckling av sina återbruksutvecklingsplaner. Vad kan de göra för att byggnader skall byggas mer cirkulärt?

En plats att vilja leva och bo på

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Skapa ett mer levande offentligt rum som arena för kultur, aktivitet och evenemang

- Stärkta villkor för kulturskapare och konstnärer
- Skapa förutsättningar för kultur och evenemang på mindre orter
- Stärk kultur- och evenemangsbudgeten i länets större arbetsmarknadsregioner.

Skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning

- Möjliggöra en ökad involvering och aktivt medskapande i samhällsutvecklingen
- Stödja föreningslivet för att skapa fler sociala mötesplatser och nyttjande av kultur och friluftsliv.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Coronapandemin påverkar möjligheterna för intressenter med regionala kulturpolitiska uppdrag att genomföra sina ordinarie uppdrag enligt plan. Verksamhet ställs in, skjuts upp eller anpassas efter nya förutsättningar. För kulturområdet har hela året fortsatt präglats av en omläggning av verksamheten utifrån ständigt nya förutsättningar. Region Kronoberg har bland annat stöttat upp med analyser, informationsbrev till kulturskapare för att öka likvärdigheten till information om vad som händer, fördelning av tillfälliga statsbidrag och fler kulturstipendier till professionella kulturskapare. Under 2021 togs en **ny kulturplan för 2022–2024** med nya prioriterade områden. Den bygger på en förnyad nulägesanalys utifrån pandemin samt kunskapsfördjupningar kring barn och unga, stad och land och digitalisering. En utredning gjordes även kring professionella kulturskapares förutsättningar i Kronoberg i samband med framtagandet av kulturplanen.

En del i att skapa ett starkt kultursverige är att Region Kronoberg fortsatt har ett intensivt samarbete inom **Regionsamverkan Sydsverige**. Utöver gemensamma dialoger om kulturens återstart har arbetet fortsatt i beredningsgrupper. Kulturrådet samlar nu sammantaget beredningsgrupper inom områdena professionell dans, bild och form, filmkultur, bibliotek, litteratur och slöjd. Under året har bland annat nationellt påverkansarbete bedrivits genom debattartiklar och extrainsatta möten med kulturministern. Det skapar även möjlighet till ett kulturutbud som inte hade varit möjligt utan denna samverkan

Under 2021 har nya metoder för ökad tillgänglighet och ökat deltagande i kulturlivet fortsatt genom projektet **Medborgarscen**. Det drivs av Regionteatern Blekinge-Kronoberg i samverkan med bolagets tre ägare och medfinansieras från Kulturrådet. **Scensommar Kronoberg** är ett annat exempel på att skapa ökad tillgänglighet. Det har genomförts tillsammans med länets kommuner för att sprida högkvalitativ scenkonst på okonventionella platser i hela länet. Med anledning av coronapandemin ställdes produktionen precis som 2020 om. Det redan bokade programmet för barn och familj genomfördes i stället utomhus förlagt hos fritids och förskolor i de olika kommunerna. De större konserterna ställdes in. En ny överenskommelse finns för att köra konceptet kommande tre år i samtliga kommuner.

Verksamheter inom kultursamverkansmodellen arbetar i Kronoberg i vanliga fall med ett **upsökande och mobilt arbetssätt**. Detta leder till att invånarna har möjlighet att uppleva professionell kultur på många olika platser i länet. I uppföljningen av verksamheterna mäts hur mycket aktiviteter som skett i Växjö kommun kontra de övriga kommunerna i Kronobergs län. Spridningen har minskat från 55% år 2019 till 50% år 2021 vilket inte är konstigt i och med pandemin.

Region Kronobergs kulturnämnd delar årligen ut **arbetsstipendier** för att förbättra möjligheterna för kulturskapare i länet. År 2021 delades 10 arbetsstipendier ut á 30 000 kronor och två ungdomsstipendier.

Stipendierna syftade till att uppmuntra betydelsefullt arbete inom olika konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bildkonst, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.

Föreningarna som får verksamhetsbidrag utgör en arena för kontakt med civilsamhället i olika sammanhang. Under 2021 planerades för flera **dialogtillfällen** gemensamt för föreningar, som får flerårigt verksamhetsbidrag av Region Kronoberg inom folkhälsa. Dialogtillfällena syftar till att främja samarbete med, och samverkan mellan, föreningslivet i länet. De planerade dialogtillfällena ställdes in under 2021. Det har däremot under hösten skett planering för att i början av 2022 initiera projektet **Tillsammans för hälsa**. Projektet syftar till att ytterligare stärka det lokala folkhälsoarbetet med föreningar som bas och tre digitala workshops sker under våren 2022.

Region Kronobergs delar årligen ut **folkhälsostipendium**, i år till föreningar eller privatpersoner vars arbete på olika sätt bidragit till att bryta isolering och motverka ensamhet under året som gått. År 2021 fick 1 föreningar och 4 privatpersoner stipendier.

Inom regeringsuppdraget "Vägar till hållbar utveckling" som nationellt drivs av Tillväxtverket är ett av Region Kronobergs insatsområden **ökad samverkan med civilsamhället** i stort. Under 2021 har arbetet påbörjats med att ta fram ett förslag till samverkansmodell för hur offentlig verksamhet kan samverka med civilsamhället.

En förstudie om **vandringsleder** har påbörjats. Syftet är bland annat att öka friluftsvärden i skogen och allmänhetens kunskaper och upplevelser av skogen. Förhoppningen är att den ska bidra till ett fortsatt utvecklingsarbete av vandringsleder i Kronobergs län och hela Småland.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

På **kulturområdet** har aktörer i länet framför allt arbetat med omställning till nya förutsättningar med anledning av pandemin. Många insatser har skett i form av digitalisering för att möjliggöra ett utbud för länets invånare. Flera kommunala insatser har skett för att mildra pandemins effekter på föreningslivet.

Att **stärka friluftslivet** samordnas av Länsstyrelsen utifrån de tio nationella målen för friluftsliv. Det finns möjlighet för aktörer som vill genomföra satsningar utifrån friluftsmålen att ansöka om flera olika stöd. Under 2021 var det friluftslivets år då friluftslivet uppmärksammades extra mycket av olika aktörer som kommunerna och civilsamhället i länet. Särskilda insatser genomfördes för att nå "de ovana", såsom de nyanlända och barn i åk 4 till 6.

Växjö kommun arrangerar sedan 5 år tillbaka **naturens dag** då flera friluftsföreningar har prova-på-aktiviteter och naturguidningar i kommunen. Liknande insatser sker även i andra kommuner.

Genom regeringens projekt **Naturnära jobb** har tre av länets kommuner fått utföra insatser som tillgängliggör de tätortsnära grönområdena i respektive kommun.

Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Främja entreprenörskap och tillväxtviljan

- Stärka det regionala och lokala näringslivsklimatet
- Stöd entreprenörskap och nyföretagande för ett breddat näringsliv genom fler service- och tjänsteföretag.

Stärk innovationsgraden i näringsliv och offentlig sektor

- Stärk företagets koppling till de globala värdekedjorna
- Stärk företagets och offentlig sektors digitaliseringsgrad
- Stärk företagets och offentlig sektors gröna omställning
- Utveckla regionens styrkeområden inom näringslivet
- Stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

För att stärka det regionala och lokala näringslivet är **Business Region Kronoberg** ett centralt nätverk. Det består av näringslivsansvariga tjänstepersoner i kommunerna och Region Kronoberg. Under den pågående Coronapandemin har nätverket arbetat i en gemensam etablerad struktur för näringslivsfrågor på plats, den så kallade **Kronobergsmodellen**. Den gjorde att man snabbt kunde mobilisera ett stort antal regionala aktörer och ta fram insatser riktade direkt till företagen. Därutöver är en kompetensmäklarfunktion upprättad liksom en app som samlar alla kompetensutvecklingsinsatser.

Kopplat till Business Region Kronoberg genomförs projektet **Nyföretagarrådgivning i hela Kronobergs län**, som ska bidra till ökat nyföretagandet och överlevnadsgraden för nya företag i länet. Projektet involverar det företagsfrämjande systemet, kommunernas näringslivskontor samt privata aktörer som banker och revisionsbyråer. Aktiviteter som genomförs är gemensamma företagsfrämjarträffar mellan företagsfrämjande systemet, kommunernas näringslivskontor samt privata aktörer inom bank- och redovisningsbranscherna, mediekampanjer med mera.

En ny **besöksnäringstrategi**, började gälla från 2021 och är ett sätt för att stödja entreprenörskap och nyföretagande för ett breddat näringsliv. Strategins hållbarhetsfokus har bl.a. lett till att AB Destination Småland, Region Kronobergs helägda bolag för främjande av besöksnäringen, delvis har ändrat sitt arbetssätt och inriktning. De arbetar nu i högre utsträckning än tidigare med hållbarhet som grund. Detta är en del i att stärka företagets och offentlig sektors gröna omställning. Under 2021 har en verksamhetsplan kopplad till strategin arbetats fram.

Projektet **Cirkulär ekonomi i Kronoberg och Kalmar län – CRKKL** avslutades i juni 2021. Dess övergripande syfte är att bidra till en hållbar omställning i Kronoberg och Kalmar län som gagnar både regionens miljö, tillväxt och konkurrenskraft. Projektet är ett treårigt ERUF-projektet med medfinansiering från Region Kronoberg och Region Kalmar län (1:1). Under 2021 genomfördes digitala studiebesök, workshop i cirkulär ekonomi och AI, Innovationshackaton med fokus på byggbranschen, informations-och inspirationsfilmer, slutkonferens samt vetenskapliga artiklar. Under avslutningsfasen togs lärdomar tillvara och beslut att en fast resurs skulle tillsättas på hållbar tillväxt för att i den ordinarie verksamheten fortsätta omställningen mot en cirkulär ekonomi. Samverkan med region Kalmar län fortsätter och i utvecklingsarbetet framåt undersöks möjligheter till gemensamma insatser. Ett konkret område som man gemensamt tittar vidare på är cirkulärt byggande.

Region Kronoberg antog 2021 en **smart specialiseringsstrategi**. Detta med hänsyn till EU:s krav och villkor för möjligheterna att få finansiering av utvecklingsinsatser genom Europeiska Regionala Utvecklingsfonden (ERUF). Den ska bl.a. bidra till att utveckla regionens styrkeområden inom näringslivet. Under 2021 påbörjades ett gemensamt planeringsarbete mellan regionerna inom Småland och Öarna (Jönköping, Kronoberg, Kalmar och Gotland) som resulterade i ett projekt med koppling till de fyra regionernas smart specialiserings-strategier. Projektet delfinansieras av Europeiska Regionala Utvecklingsfonden och startar under inledningen av 2022.

Ett specialiseringsområde i smart specialiseringsstrategin är skog och trä. Under året har arbetet med genomförandet av den **regionala skogsstrategin** och **trästrategin** fortsatt och de båda strategierna har reviderats. Det handlar om att samordna insatserna i respektive strategi och samtidigt synkronisera strategierna. Region Kronoberg har fokuserat på insatserna; Skogens Kraft (tidigare benämnt Skogens mångbruk), Kompetensväxel skog och trä (KVIST), Förstudie - Hållbart och effektivt skogsbränsleuttag, Nyskapande naturvård samt en förstudie om vandringsleder i Småland.

Sedan 2013 finns VinnVäxt-miljön **Smart Housing Småland** i Småland, som Region Kronoberg delfinansierar. Under 2021 har Smart housing Småland varit i fas tre. Två huvudspår; livsmiljöer och teknik. Med livsmiljöer menas större helhet än bara bostäder och boende och en samordning med Bymässa2030. Teknik innebär material, produkter och processer genom hela byggprocessen. Allt från bruksskedet, rivning och återbruk.

Företagscheckar erbjuds av Region Kronoberg för olika områden och i två olika utlysningar. Utvecklingscheckar och Mikroinvestering riktar sig till insatser med utvecklande karaktär för att stärka företagen inför framtiden och finansieras med regionala 1:1-medel. Omställningscheckar, som finansieras av Europeiska regionala utvecklingsfonden, har som mål och syfte att bidra till företagets omställning från pandemin inom områdena *hållbar omställning, digitalisering och innovation* samt *internationalisering*. Hanteringen av båda företagsstöden görs av Region Kronoberg i samarbete med Almi Företagspartner Kronoberg AB. Under 2021 beviljades 23 ansökningar till Utvecklingscheckar och Mikroinvestering samt två ansökningar till utlysningen av Omställningscheckar.

Verklighetslabbet i Kronoberg arbetar för att bidra till insatspunkten stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster genom att verka för mer användardriven innovation. Det handlar även om att möjliggöra för samskapande arbetssätt där invånare, näringsliv, kommuner, akademi och region tillsammans utvecklar välfärden. Utöver planeringsarbete inför uppväxlingen av Verklighetslabbet under våren 2021, deltog Verklighetslabbet i Region Kronobergs nya ledarskapsprogram som föreläsare kring tjänstedesign, Social Innovation Camp initierat av Coompanion, ett nyuppstartat regionalt tjänstedesignnätverk tillsammans med Växjö kommun och Samordningsförbundet Varend, samt vidare kontakter med aktörer inom quad helix etc. Under våren ställdes dessvärre merparten av externa aktiviteter in,

Inom området **innovation och företagande** utförs en stor del av det operativa arbetet i länet av de fyra bolag som Region Kronoberg äger helt eller delvis: ALMI Företagspartner Kronoberg AB, AB Destination Småland, Företagsfabriken i Kronoberg AB och IT-plattform Småland & Öland AB. Utöver detta genomförs en del av det regionala utvecklingsarbetet genom Coompanion, Enterprise Europe Network samt Ung Företagsamhet som får driftsfinansiering av Region Kronoberg.

ALMI Kronoberg hade 2021 en utlåning på drygt 110 lån (120 lån 2020) och lånevolymen uppgick till 47,5 MSEK (52 MSEK 2020). Den stora skillnaden mellan åren handlar främst om s k bryggån för att överbygga bolagets verksamhet under pandemin. Bolaget har under 2021 träffat 324 unika kunder. Insatserna rör främst innovation, internationalisering, mentorprogram och tillväxtprogram för etablerade företag, samt finansiering. Härtill har bolaget också arbetat med utvecklingscheckar och

omställningscheckar som ett led i att bistå länets företag med viss finansiering. Almi Kronoberg driver även flera omfattande näringslivsprojekt - Hållbar omställning, Hållbara Intraprenörer och Framgångshubben, vilka alla avslutas under 2023. Projekten har under 2021 delvis begränsats på grund av pandemin, men Almi Kronoberg har trots det genomfört ett stort antal rådgivningsinsatser fördelat på 877 genomförda behovsanalyser, 940 påbörjade leveranser till 324 unika kunder och har utöver det haft 1832 seminariedeltagare.

Företagsfabriken i Kronoberg AB är regionens gemensamma inkubator som samägs av Region Kronoberg, Växjö Kommun och Linnaeus University Development AB. Ett bolag som ska stärka entreprenörskap i länet. Bolaget har under 2021 haft förstamöten med 46 idébärare/företag (71 företag 2020) av dessa har 21 företag erbjudits vidareutveckling så kallad förinkubation (19 företag 2020). Den geografiska bakgrunden (från vilken kommun) dessa 46 idéer har varit fördelad är enligt följande: Växjö 54,3%, Ljungby 6,5 %, Alvesta 10,8 %, Älmhult 13 %, Markaryd 4,4 %, Tingsryd 4,4 %, Lessebo 4,4 %, Uppvidinge 0% och utanför Kronobergs Län 2,2 %.

Under året har Företagsfabriken fortsatt att utvidga samverkan med länets olika kommuner, detta har skett genom t.ex. så kallade "Hackatons" i Markaryd där Företagsfabriken har en ny samverkansplats. Fyra företag har under 2021 gjort exit (3 företag 2020) och fortsätter att utvecklas utanför inkubatorn och åtta nya har tillkommit (5 företag 2020). Företagen i inkubationsprocessen har sitt säte i fyra olika kommuner i länet med följande fördelning: Växjö 75 %, Ljungby 6,25 %, Alvesta 6,25 % och Älmhult 12,5 %. Av de 19 olika företag som under hela året funnits i inkubatorprocessen leds fem av kvinnor och fem företag av en person med utländsk härkomst. Bland de företag som genomfört förstamöten är 30 procent av de sysselsatta kvinnorna och 53 procent är utlandsfödda.

AB Destination Småland har uppdraget att stärka besöksnäringen i Kronoberg och därigenom bidra till nyföretagande och entreprenörskap för ett breddat näringsliv. Det görs genom marknadsföring och utveckling. Utvecklingsarbetet sker inom tre utvecklingsområden design, mat och natur. Marknadsföring görs med fokus på dessa utvecklingsområden samt på fyra strategiskt utvalda marknader; Sverige, Tyskland, Holland och Danmark. Under 2021 har bolaget arbetat intensivt med att minska de negativa effekterna av coronapandemin. En omställning i marknadsarbetet syftar till att skapa en hållbar mix av besökare från olika marknader. Vidare har stannid som ett verktyg att driva ökad hållbarhet genom syrat verksamheten. Detta har bland annat gjorts med hjälp av nationella och lokala marknadsföringskampanjer, till exempel "Hemma i Småland" med John Lundvik där hans tolkning av Smålandsvisan fick stort genomslag under året. MAT2021 fortsatte på inslagen väg med Matrunda med över 50 deltagande företag. Vidare har arbetet med utbildningsinsatser för näringen och utvecklingsinsatser bland annat genom att stärka nätverk genomförts. Destination Åsnen blev för andra året i rad med på listan för "Sustainable top 100 Destinations".

IT-plattform Småland & Öland AB som delägs av Region Kronoberg och Region Kalmar län kompletterar länsturismorganisationernas utvecklingsarbete. Detta genom att förvalta gemensamt investerade webbaserade tjänster och licenser inom verksamhetsområdet, som är kopplade till turistorganisationer, kommuner och destinationer. De leder och driver även projektet Digitala lyftet som ska öka den digitala förmågan hos besöksnäringens företag i de två länen. Under 2021 inleddes en översyn av verksamheten inför en eventuell förändring av nuvarande organisations- och arbetsform.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

Projektet Demonstrationsmiljö för Smart och Innovativ Automatisering i Tillverkningsindustrin (Smart-IAT) syftar till att etablera en demonstrationsmiljö för kunskapsöverföring och experiment på högsta nationella såväl som internationella nivå. Detta genom att möta utmaningen att höja innovationsnivån och

konkurrenskraften hos tillverkande små och medelstora företag i Kronobergs län. Drivs av Linnéuniversitetet. Projektet avslutades i december 2021.

Ledarskap och entreprenörskap i Småland som drivs av Linnéuniversitetet. Projektet syftar till att skapa en hållbar arena för ledarskap och entreprenörskap vilket sker i ett tioårigt perspektiv. Arenan samverkar mellan akademi och näringsliv, i linje med regionernas önskan om innovation, kompetensförsörjning, livslångt lärande och hållbar tillväxt. Målsättningen är att länet på sikt kännetecknas som innovativ, nyttskapande och växande, kopplade till Agenda 2030. Under året har bl. a. 60 aktiviteter skett inom juniorledarskapsakademien samt mentorsprogram för ca 50 studenter.

Fånga vinden i sydost. Syftet är att öka kunskap om hinder och hitta samexistenslösningar för vindkraft i sydost, samt ta fram verktyg för kommunal/regional planering av vindkraft. Ett projekt som kan bidra till målet om plusenergilän. I projektet kommer Energikontor Sydost i samverkan med tre länsstyrelser i regionen att analysera hinder för en vindkraftsutbyggnad, ordna dialoger om samexistens och sammanställa potentialen för vindkraft baserad på kommunala planer och planerade projekt i regionen. Ett kartverktyg kommer att tas fram för att underlätta översiktlig planering. Projektet kommer också att ta fram och samråda kring förslag på åtgärder som kan öka andelen vindkraftsel i regionen.

RE:AGERA näringslivsstöd för grön omställning efter Corona Projektet vänder sig till små och medelstora företag inom alla branscher, i Kronobergs och Kalmar län, som påverkats av pandemin. Genom coaching och rådgivning, digitalt eller via platsbesök, ska företagen stöttas i sitt energiarbete och fått ökad kännedom om finansieringsvägar för grön omställning - något som ska leda till minskad energianvändning, ökad konkurrenskraft och mer hållbar verksamhet. Energikontoret är projektledare.

Projektet **synergier och målkonflikter mellan biologisk mångfald och klimatpåverkan – fokus skogen** har genomförts under år 2021 av länsstyrelserna i Kronoberg och Östergötland. Det har handlat om frågan ifall skogen ska avverkas eller stå kvar och vad som är bäst för klimatet och för biologisk mångfald. Det ska bidra till att stärka kompetens och helhetssyn inom området samt visa vilka vägar länsstyrelserna kan ta för att hantera frågorna.

Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Inom prioriteringen finns insatsområdena:

Skapa bättre förutsättningar för en god och jämlik hälsa

- Goda uppväxtvillkor hos barn och unga och motverka studieavhopp
- Främja psykisk hälsa
- Främja goda levnadsvanor med särskilt fokus på mat och fysisk aktivitet.

Skapa bättre förutsättningar för matchning på arbetsmarknaden

- Stärk individens omställningsförmåga
- Stärk utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden och i samhället
- Främja tillgången till talanger och högutbildade
- Främja informerade studie- och yrkesval för ett livslångt lärande.

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

För att främja goda uppväxtvillkor hos barn och unga är det viktigt att ha bra underlag för att prioritera rätt. Sedan 2003 genomförs enkätundersökningen **Barns och ungdomars hälsa och levnadsvanor i Kronobergs län**. Under 2021 har den sjunde undersökningen i raden genomförts. Det pågår även ett utvecklingsarbete för att även inkludera elever inom särskolan i enkätundersökningen.

Konkret insats för att främja goda uppväxtvillkor är att Region Kronoberg i samverkan med samtliga länets kommuner, polismyndigheten och LNU arbetat vidare med **Barnens bästa gäller! - i Kronobergs län**. Hösten 2021 togs politiska beslut i samtliga kommuner och Region Kronoberg att arbeta enligt föreslagen Kronobarnsmodell. Sedan slutet av november har även samtliga kommuner i länet åtkomst till hälso- och sjukvårdens journalsystem Cambio cosmic genom link. Beslut har fattats i styrgruppen att alla kommuner ska ansluta sig, och även ansluta sin elevhälsa, till Cosmic link. Det möjliggör att fler steg kan tas i arbetet med att göra barnets plan digital i patientkontrakt. Kronoberg är det enda länet i Sverige där samtliga kommuner kommer åt samma system som regionen. Bland flera andra insatser har en länsgemensam samverkansrutin vid oro för ett väntat barn tagits fram och ett arbete har påbörjats med att ta fram en länsgemensam samverkansrutin vid oro för ett nyfött barn.

Satsningarna på att stärka kronobergarnas **psykiska hälsa** fortgår. Den ensidiga prioriteringen av minskad smittspridning av Covid-19 innebar att vissa aktiviteter inom psykisk hälsa tyvärr har fått stå tillbaka. Förutom att utvecklingsprojekt pausades innebar nedstängning av sociala verksamheter i samhället ett ökat tryck på såväl akutverksamheter som stödfunktioner för psykisk ohälsa.

Vad som inte är kopplat till coronapandemins effekter är genomförandet av ett **skolbaserat program för psykisk hälsa (YAM)** riktat till länets åttondeklassare. Trots beslut, förberedelser och fördelning av medel har aktiviteten inte kunnat genomföras. Under året har även en myndighetsövergripande modell för efterlevandestöd till närstående till personer som suiciderat, arbetats fram. Även den har beslutats och medel har fördelats, och verkställts. Omställning från fysisk till digital konferens, "Gör små saker med stor kärlek" om unga och psykisk hälsa, har genomförts och samlade ca 850 deltagare. Flera andra aktiviteter pågår som exempelvis satsning på ökat brukarinflytande i länets verksamheter (på såväl individnivå, verksamhetsnivå som strategisk nivå) genom ett projekt med två anställda brukarsamordnare.

För att öka **fysisk aktivitet och förbättrade matvanor** har flera olika insatser skett ut till befolkningen. En informationskampanj har genomförts på sociala medier gällande levnadsvanetestet på 1177.se. Antalet personer som har gjort testet har ökat från ca 3 000 år 2020 till ca 12 500 år 2021. Införandet av Riktade hälsosamtal för 50-åringar inom primärvården har pågått under året vilket kommer ge unika möjlighet att förebygga ohälsa tidigt i befolkningen. En viktig målgrupp i folkhälsoarbetet är nyanlända. Tre föreläsningar i samhällsorientering kring hälsa och levnadsvanor för nyanlända har skett under året.

Kompetensförsörjningsfrågan har under coronapandemin fått en än högre relevans än innan. Under 2020 skapades en **webbaserad utbildningsplattform** som samlar länets utbildningar och kurser på ett och samma ställe. I utbildningsplattformen finns även en form av personlig service, där företagen kan berätta vad de har för behov av kompetensutveckling. På andra sidan tar en av regionens kompetensmäklare emot önskemål och matchar det utifrån kursutbudet som finns i länet. Under 2021 har metoden utvecklats vidare och marknadsförts i olika kanaler för att nå företag i de prioriterade branscherna.

Inom Business Region Kronoberg (BRK) har kompetensförsörjning ett viktigt ben för att stärka matchningen på arbetsmarknaden. Under 2021 har nätverket bland annat gjort en **kompetensbehovsanalys**: *En kvalitativ undersökning av företagens kompetensbehov på kort och lång sikt i Kronoberg*. WSP har på uppdrag av Region Kronoberg tagit fram en kvalitativ kompetensbehovsanalys avgränsad till tre branscher (IT, Industri och transport). Rapporten samlar en bild av företagens kompetensbehov på 3–5 års sikt som är ett viktigt underlag för näringslivssamordnarnas arbete i kommunerna.

Kompetensförsörjningsarbetet i Kronobergs län vägleds av **kompetensförsörjningsstrategin** med tillhörande handlingsplan. Pågående handlingsplan (6.0) beslutades hösten 2021.

Kompetensforum Kronoberg är en viktig samarbetsarena inom arbetet med kompetensförsörjning. Forumet har under 2021 uppmärksammat följande ämnen: främja informerade studie- och yrkesval olika samverkansprojekt i länet, förberedelser inför nya strukturfondsprogrammen och en gemensam översyn av kompetensförsörjningsstrategin som är halvvägs i sitt genomförande.

Utöver BRK och kompetensforum ingår även Region Kronoberg i branschspecifika arenor. Detta för att kunna stötta dessa branscher i att analysera behovet regionalt/lokalt, få fram utbildningar som motsvarar branschens krav på kompetens och för att öka intresset för att arbeta i branschen. Det kommer samlat bidra till bättre matchning på arbetsmarknaden. **Kompetenssamverkan IT** är en sådan grupp, samordnas av LNU men där både privat och offentlig sektor ingår. **Industriforum** är ett annat forum, samordnas av näringslivsteamet på Region Kronoberg men där kompetensförsörjning är en stor fråga. **Vård- och omsorgscolleg**e avslutningsvis driver genom sin samverkan flera insatser för att öka branschens attraktivitet.

För att medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesvux, inom kommunal vuxenutbildning, har Region Kronoberg **nätverket för vuxenutbildning**. Nätverket består av kommunala vuxenutbildningsrektorerna i länet. Under 2021 har underlag om länets behov av lärlingsutbildningar samt möjligheter att samla det regionala utbudet varit prioriterat.

Region Kronoberg ser insatserna med att **främja etablering av lärcentra** som ett viktigt komplement i kompetensförsörjningsarbete som i sin tur främjar ett flertal andra viktiga områden som att stärka individens omställningsförmåga. Region Kronoberg har varit stöd i utvecklingen av två lärcentra i länet: en mellan Alvesta, Lessebo och Uppvidinge kommun och den andra mellan Markaryd, Älmhult och Ljungby kommun.

För att främja informerade studie- och yrkesval pågår flera satsningar. Region Kronoberg arbetar exempelvis vidare med **Mot nya höjder** i ordinarie verksamhet. Makerbussen har nått ut till fler skolklasser

och elever än tidigare p.g.a. digital anpassning. Sedan några år tillbaka finns exempelvis samarbete med företaget Nibe Industrier AB, Nobel Prize museum och Markaryds kommun. I Älmhult, IKEA (Ingka Centers och IKEA museum), Älmhults kommun och Region Kronoberg (Maker Tour -Mot nya höjder). Samarbete sker här med Naturhistoriska riksmuseet. Samverkan har också skett med näringslivsorganisationen Ljungby Business arena som numera erbjuder utställningen *Jobbcirkus* till högstadieelever.

Förberedelse för **Yrkes-SM 2022** i Växjö är också en viktig del av arbetet med informerade studie- och yrkesval. Det har pågått en komplex evenemangsplanering, viktiga informations- och förankringsinsatser samt samtal med huvudmålgruppen för att få med ungdomarnas tankar och synpunkter om vad som är viktigt inför kommande yrkes- och studieval. Samtliga kommuner har också besökts för att öka involveringen av hela länet inför, under och efter arrangemanget.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

Connected Children - partnerskap för utveckling och implementering. Linnéuniversitet, institutionen för socialt arbete har beviljats projektmedel från nationella programmet för tillämpad välfärdsforskning för perioden 2021 – 2027. En etablering av ett partnerskap för utveckling och implementering av tidiga och samordnade insatser för barn och unga ska skapas. Connected Children integrerar befintligt förändringsarbete på fyra platser i Sverige i ett partnerskap mellan praktik och forskning. Kronoberg ingår i partnerskapet genom Barnens bästa galler! – i Kronoberg.

Länsstyrelsen samordnar utifrån **Strategisk regional överenskommelse – mottagande och etablering i arbets- och samhällsliv (SÖK)** Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Region Kronoberg, Linnéuniversitetet och Migrationsverket. Länets kommuner samt samordningsförbundet Varend och Sunnerbo ingår också. Under 2021 har bl.a. olika kompetensutvecklingsaktiviteter för medarbetare som arbetar med att ta emot ensamkommande flyktingungdomar och nyanlända barn och unga skett. Inom arbetsmarknad/kompetens och hälsa.

Arbetsamverkan Kronoberg (ASK). ASK samlar genom sitt samverkansavtal aktörer inom arbetsmarknadsfrågor. Det övergripande mål är att minska arbetslösheten i länet genom bättre samverkan mellan de olika myndigheterna. ASK var initiativtagare av framtagning av en strategisk överenskommelse kring mottagande och etablering i arbets- och samhällsliv i länet samt ESF-projektet Etableringssamverkan Kronoberg som beskrivs nedan. I samverkan ingår samtliga kommuner i länet, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen, Samordningsförbund Varend och Sunnerbo samt Region Kronoberg. Nätverket prioriterar satsningar avseende etablering och matchning.

För att stärk utlandsföddas ställning på arbetsmarknaden och i samhället pågår bland annat **Etableringssamverkan 2.0.** Ett ESF-projekt som syftar till att stärka och effektivisera etableringen genom tydligare anpassning och koppling till individers och arbetsgivares behov. Målet är att etablera multikompetenta team med personal från organisationer som ingår i individens etablering. De ska möta nyanlända och utifrån ett individuellt anpassat arbetssätt med helhetssyn på individen erbjuda samordnat stöd. Projektägare är Växjö kommun i samarbete med samtliga kommuner i länet. Region Kronoberg är samarbetspart.

Smart Start-Graduate Trainee är en satsning som Sydsvenska Handelskammaren har startat igång sedan 2020. Många företag i regionen, speciellt de med färre än 250 anställda sliter med att knyta till sig högre kompetens. Traineeprogrammet riktar sig till nyexaminerade universitetsstudenter oavsett inriktning, bransch och lärosäte som vill starta och bygga en karriär i regionen. Två programomgångar har hittills startat. 200 potentiella trainees har intervjuats. Totalt har 10 företag och 12 trainees varit med i

programmet. Satsningen är delfinansierad med offentliga medel under en 3-årsperiod. Samverkan sker med Region Kronoberg, Region Kalmar, Region Blekinge, Linnéuniversitet och Blekinge Tekniska Högskola.

Flera kompetensutvecklingsinsatser i regionen drivs av **Campus Ljungby**, som håller på att utvecklas till en viktig nod för kompetensutveckling i den västra länsdelen.

En **familjecentral** innehåller mödravårdscentral, barnavårdscentral, öppen förskola och socialtjänst och fungerar som en mötesplats för föräldralediga föräldrar och deras barn. Familjecentralerna har gett goda effekter när det gäller att fånga upp barn som kan vara i behov av stöd på ett naturligt sätt. Det utvecklas fler familjecentraler efterhand i länet. Det finns pågående processer både på Teleborg i Växjö och i Alvesta samt beslut om etablering i Tingsryd.

Linnéuniversitetet gör många satsningar som bidrar till länet. **Ett exempel är Regionalt nätverk för svenska och ämnesspråk**. Syftet med nätverket är att de som ingår ska ta del av och diskutera nyheter, forskning samt förskolors och skolors erfarenheter av miljöer som främjar alla elevers möjligheter att tänka, kommunicera och lära genom att samtala, tala, lyssna, skriva och läsa, från förskolan till gymnasiet, i alla ämnen och verksamheter i skolan.

Förutsättningar framåt

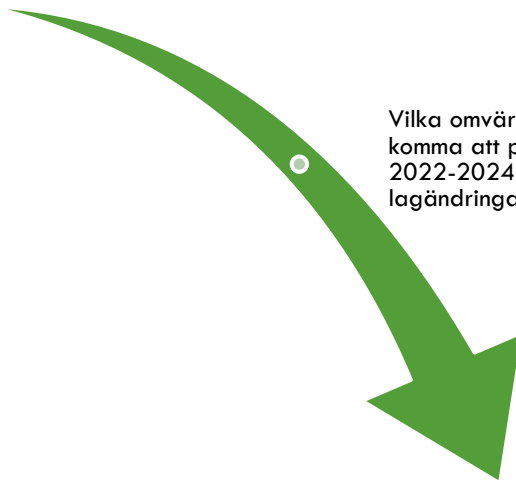
Vi lever i en föränderlig värld. Det är numera ofta faktorer i en global kontext som påverkar utvecklingen i Sverige och i Kronobergs län. Bästa sättet att förhålla sig till detta är att vara väl insatta i trenderna som sker omkring oss. Ju mer medvetna vi är om det som sker omkring oss och har beredskap utifrån den kunskapen desto bättre förutsättningar har vi att vara med och styra utvecklingen. Det kommer i sin tur påverka hur väl vi kan nå målen i Gröna Kronoberg 2025.

Vi har under senaste två åren provats i vår beredskap och utifrån säkerhetsläget i världen kommer vi även fortsatt göra det. Coronapandemin och nu kriget i Ukraina har omkullkastat många prognoser om hur utvecklingen skulle bli närmaste åren. Att det skulle kunna ske en pandemi var dock inte helt oväntat. I omvärldsanalyser som exempelvis SKR:s rapport "vägval för framtiden" från 2018 beskrivs att - vi lever i en global värld där länder är mer sammankopplade än förr. Det gör oss mer sårbara för bland annat pandemier. Samma rapport beskriver även ett försämrat säkerhetsläge som behöver göra oss medvetna om samhällets sårbarhet och behov av starkare civilt försvar.⁴

I detta avsnitt presenteras planeringsförutsättningar, mindre trender och händelser framåt. De händelser som har valts ut och redovisas i den här rapporten är de vi ser har en hög påverkan på kort sikt och som är brådskande att agera på.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2023–2025

Hur ser målutvecklingen inom området ut? (RUS-målen)

Vilka omvärldshändelser kan komma att påverka arbetet 2022-2024 (Ex: konjunktur, lagändringar)

Vad behöver Region Kronoberg prioritera 2023-2025?

⁴<https://skr.se/demokratiledningstyrning/stodforattstyraochleda/planerafoljauppschatgarda/planera/planeringsforutsattning/omvarldsbevakning/omvarldsbevakning13trender.14908.html>

Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden

Planeringsförutsättningarna är svåra just nu. Liksom förra året är en sak säker och det är att coronapandemin kommer få efterverkningar på samhället och våra fyra prioriteringar i Gröna Kronoberg under flera år framöver. Både positiva och negativa. När vi precis hade börjat ta oss ur denna kris uppstod en ny, Rysslands invasion av Ukraina. Kriget och dess konsekvenser kommer överskugga de flesta andra frågor framöver. Vi står även inför ett riksdags-, region- och kommunval som också påverkar planeringsförutsättningarna framåt. Trots allt som händer i vår omvärld är det viktigt att länets aktörer fortsatt håller blicken högt och har fokus på vart vi ska – mot målen i Gröna Kronoberg 2025!

Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025

- **Rysslands invasion av Ukraina** innebär inte bara vi har krig i Europa utan det ger många negativa effekter som får bäring på hela samhället och samtliga fyra prioriteringar i Regionala utvecklingsstrategin. Flyktingmottagandet kommer i stor utsträckning öka med de konsekvenser det för med sig för bl.a. boende, integration och skola. Försvarsfrågorna och kontinuitetsplanering kommer att prioriteras upp på alla aktörers agenda. Länets export och import kommer påverkas med följd effekter som ex. minskad tillgång på livsmedel och höjda livsmedelspriser. Vi har i mars 2022 redan upplevt att priserna på fossila bränslen stigit. Detta påverkar även fortsättningsvis elpriserna i södra Sverige. Det är fortsatt stor prisskillnad mellan norra och södra Sverige som skapar snedvriden konkurrens mellan företag. Liksom ökade livsmedels- och drivmedelskostnader innebär elpriset även en stor påverkan på invånarnas ekonomi. Konsekvenserna beskrivs mer under respektive prioritering.

I Sverige och Kronoberg behöver vi skynda på gemensamt arbete mot hållbara energilösningar och energieffektiviseringsåtgärder för att minska Europas beroende av rysk energiimport, även om Sverige har redan idag ett lågt importberoende av kärnbränsle, olja och gas från Ryssland. Vi behöver även tillsammans främja, förankra och försvara demokratin.

- **Coronapandemin** tycks i skrivande stund vara inne i en ny fas i Sverige där en hög vaccinationsgrad och många som genomgått infektioner av covid-19 skapar en hög immunitet.

BNP-tillväxten har återhämtat sig snabbt och konjunkturprognoser pekar på att efterfrågetillväxten kommer att vara stadig. Även om det fortfarande är svårt att överblicka de långsiktiga effekterna av pandemin är det troligt att konsumenterna kommer uppvisa förändrade konsumtionsmönster. Det kommer att ta tid att anpassa sig till dessa nya förutsättningar och anpassningarna riskerar att generera varaktigt högre arbetslöshet och utanförskap. Efterfrågestimulanser och transfereringar som permitteringsstöd verkar ha begränsat skadeverkan under pandemin. Om konjunkturen stärks framöver är det viktigt att ersätta dessa åtgärder med strukturåtgärder som har mer långsiktiga effekter. Åtgärder som särskilt kan stärka de som står utanför arbetsmarknaden eftersom denna kris liksom den ovan slår hårdast mot de med svag socioekonomisk ställning och låg utbildningsnivå.

- **Europeiska gröna given**, EU vill bli världens första klimatneutrala region och ställa om till en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. På europeisk nivå har fokus flyttats från att finansiera enskilda tekniska lösningar på hållbarhetsutmaningar till att lika mycket leta efter lösningar på inkludering, processfrågor och på förvaltning av befintliga resurser. Allt för att säkra att investeringarna verkligen bidrar till hållbar samhällsutveckling. Två exempel på relevanta satsningar som EU gjort inom ramen för konkretisera hur hållbarhetsmålen ska nås är Horizon Europe och New European Bauhaus.

- **Nationell utvecklingsstrategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030** har kommit på plats. Målet för den nya nationella strategin för hållbar regional utveckling är ett mer samordnat genomförande. Både av regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken men även kopplat till andra politikområden. Utifrån skrivelsen är det viktigt att tydliggöra vad hållbar regional utveckling och territoriella perspektiv innebär i vårt län. Till den nationella strategin pågår ett arbete med att ta fram en handlingsplan framför allt för nationella nivå. Förhoppningen är att den ska tydliggöra hur statliga myndigheters uppdrag kan kopplas samman och hur nationella myndigheter kan stötta den regionala nivån i större utsträckning.
- **Regionsamverkan Sydsverige (RSS)** har som målsättning att skapa en grund för ökad tillväxt i Sydsverige i ekonomiskt, ekologiskt, kulturellt och socialt hänseende. Fokus för samarbetet handlar framför allt om påverkansarbete gentemot nationella nivå. De tar även fram gemensamma positionspapper inom områdena regional utveckling, infrastruktur och kollektivtrafik samt kultur. Vi ser att denna samverkansplattform har en allt större betydelse i tider med stora samhällsutmaningar, där små regioner som Kronoberg behöver hitta samarbeten och ta stöd av andra regioner. Inom kulturfrågorna har detta bl.a. blivit tydligt under pandemin.
- Region Kronoberg har fortsatt en **lägre tilldelning av 1:1-medel** än de grannlän som vi ofta samverkar med, bl.a. Kalmar och Blekinge län. Inom exempelvis området innovation och företagande finns under senare år flera exempel på projektinsatser där samfinansiering sker mellan 1:1-medel från Region Kalmar län och egna skattemedel från Region Kronoberg p.g.a. brist på 1:1-medel i Kronoberg. Det är en utmaning att samverka och prioritera gemensamma insatser i en situation där parterna, genom regeringsbeslut, ges så skilda ekonomiska förutsättningar. 1:1-medel som måste gå till att medfinansiera strukturfonderna ERUF och ESF+ kommer öka i och med att medfinansieringsgraden i dessa fonder har ökat.
- 2021 års rapportering om statlig närvaro visar att **antalet statliga arbetsställen har minskat i länet** sedan 2015, från 55 till 46. Kronoberg ligger långt under genomsnittet när det gäller andel statligt sysselsatta, som är 15 av 1000 invånare i länet och 25 av 1000 nationellt. Frånvaron av service, särskilt Arbetsförmedlingen, har lyfts som ett problem av kommunerna. Inte minst har det blivit problem till följd av en ökad arbetslöshet under pandemin. I tre av länets kommuner når inte ens 10 procent av befolkningen Arbetsförmedlingen inom 40 minuters resa med kollektivtrafik. Skolverket kommer däremot att skapa 10 regionala kontor i landet för att regelbundet ha dialog med skolhuvudmän. Ett av dem kommer hamna i Kronobergs län, i Växjö. 2023 ska kontoret etableras.
- Det finns ett beslut om att Region Kronobergs **nya akutsjukhus** ska stå klart 2027. Det påverkar inte bara hälso- och sjukvården utan även konst- och gestaltning, infrastruktur- och trafiksatsningar och samhällsplaneringen i länet i stort. Det kommer framför allt innebära att trafiksatsningar för länet kommer behöva prioriteras till sjukhuset.

Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025

- **Ekonomiska effekter på grund av coronapandemin för kollektivtrafiken.** Det minskade resandet under pandemin har gjort att det ekonomiska läget för kollektivtrafiken är ansträngt. De närmaste åren antas det krävas nedskärningar i trafikutbudet. Det i sin tur kan få stora följder för människors möjligheter att bo och leva i länet. I sin tur kommer det påverka näringslivet- och arbetsmarknadsregionernas möjligheter att utvecklas.
- Det man kan se framåt är **förändrat resmönster efter pandemin**, arbete kommer sannolikt fortsätta utföras på del- eller heltid på annan plats än arbetsplatsen. Detta medför utmaningar för att planera kollektivtrafiken som tidigare utgått ifrån arbets- och skolpendling i stor utsträckning. Fritidsresor har potential att bli en viktigare resa än arbetsresan, vilket har påverkan på hur vi kan planera och utföra kollektivtrafiken.
- **Våren 2022 behandlas Trafikverkets förslag till nationell plan för väg och järnväg.** Planen sträcker sig till 2033 men ses över vart fjärde år. Beroende på hur fördelningen blir i landet och vilka satsningar som sker påverkar i stor utsträckning länets utveckling.
- **Autonoma fordon**, tester pågår på flera platser i Sverige. Det är möjligt att det kan göras tester även i Kronoberg i framtiden (t.ex. glesbygd) som komplement till ordinarie kollektivtrafikutbud. På längre sikt ses autonoma fordon som något som kommer finnas i kollektivtrafiken och det innebär nya möjligheter för hur kollektivtrafik kan planeras och utföras.
- **Nationell standard för biljettsystem (BoB)**, ambitionen att alla biljettsystem i Sverige ska bygga på samma standard. Detta för att konsumenten enklare ska kunna genomföra köp av resor. Om tekniken fungerar och intresset finns hos aktörer kommer det uppstå nya möjligheter för kollektivtrafiken och resenären genom att det kan knyta ihop alla regioners och eventuellt privata aktörers biljett- och resesystem. För ett län som Kronoberg som angränsar till flera andra län och som har en hög pendling är detta viktigt.
- Stort fokus på genomförande av politikerområdet **Gestaltad livsmiljö**. Fokus är livsmiljön, medskapandeprocesser som sätter människan i centrum och människans livsvillkor. Eftersom begreppet berör många sakområden är samarbete mellan olika kompetenser en grundförutsättning. Regeringen har i politikens utformning tagit fasta på detta och föreslår därför en mängd samarbeten på nationell, regional och lokal nivå. Såväl offentliga aktörer och näringslivet som vetenskapen och civilsamhället har här viktiga roller och ansvar. Det finns enligt regeringen fyra aktörer som är extra viktiga i arbetet att skapa den helhetssyn som behövs för ett framgångsrikt arbete. Dessa är Boverket, Riksantikvarieämbetet, ArkDes och Statens konstråd. Det ökade intresset för gestaltad livsmiljö har öppnat fönstret för kvalitativ regional utveckling.
- EU- kommissionen har föreslagit **ökad renoveringstakt av byggnader och utfasning av fossila bränslen i byggnader**. Förslaget kommer att underlätta renovering av bostäder, skolor, sjukhus, kontor och andra byggnader i hela EU. Syftet är att minska växthusgasutsläppen och sänka energikostnaderna, och samtidigt förbättra livskvaliteten.
- **Krav på Klimatdeklaration** för all nybyggnation som kräver bygglov sedan 1 januari 2022. Det kommer att skapa förutsättningar för mindre klimatbelastande byggmaterial, produktionsätt bl. a. tros byggandet i trä öka. Det kommer även skapa nya möjligheter för återbruk.

- **Landsbygden tappar inte invånare längre.** Den stadsnära landsbygden till och med ökar till antal. Allt fler barnfamiljer lämnar storstäder med förväntningar om en mer socialt hållbar vardag. Detta är en trend som vi också ser i Kronoberg. Enligt Växjö kommun har det skett en 400% ökning av ansökan av förhandsbesked för att bygga på icke detaljplanelagda områden (landsbygden) i Växjö Kommun. Fastighetspriserna på landsbygden nära staden har även ökat markant. Fler invånare i lands- och glesbygder ökar kraven bl.a. på digital uppkoppling.
- I samband med pandemin har **möjligheterna till distansarbete även efter pandemin** kommit att diskuteras i samhällsdebatten allt mer. Ett ökat inslag av distansarbete skulle på sikt kunna minska platsberoendet och minska avståndets betydelse till arbetsplatsen. Vinsterna med ett minskat platsberoende är flera; dels skulle resandet kunna minska, dels skulle platser med färre arbeten bli mer attraktiva som boendeplatser. Nya arbetsätt där fler arbetar hemifrån men även i större utsträckning efterfrågar arbetshubbar ses som en utveckling. Vid rekrytering av medarbetare krävs flexibilitet då många vill kunna jobba på distans.

Många jobb kan dock inte idag utföras på distans och skillnaderna är stora mellan olika geografier och mellan olika samhällsgrupper. Växjö och Älmhults kommuner utmärker sig som kommuner där fler kan arbeta på distans. Blir Kronoberg en vinnare eller en förlorare med friare avtal att arbeta på distans?

- Bensinpriset har fortsatt att öka, det bidrar till stora skillnader i samhället mellan de som har råd att ställa om till el-bil eller har möjlighet att åka kollektivt jämfört med de personer som inte har de förutsättningarna. Många företag är beroende av transporter som kräver tyngre fordon. Andelen **el-bilar** ökar dock stadigt i länet men från en väldigt låg nivå. Även andra förnybara drivmedel kommer starkt. Vätgas ökar exempelvis inom tunga fordon.

Antalet offentliga **laddstolpar** för elbilar har också ökat stadigt i länet och ser att det är en trend som kommer fortsätta. Det är dock stora skillnader mellan kommunerna och inom kommuner. Det är oklart om det är ett kommunalt uppdrag att se till att det finns offentliga laddstolpar eller om det är upp till privata aktörer.

- Förslag om **undantag från lokaliseringsprincipen för kommunal bredbandsutbyggnad.** Syftet med förslaget är att underlätta utbyggnaden av snabbt bredband. Målet är att öka tillgången till digital infrastruktur för hushåll och företag och att regeringens bredbandsmål nås. En god tillgänglighet till snabb upp-koppling i hela Sverige är viktig för att det ska vara möjligt att bo, leva och verka i alla delar av landet. Den föreslagna lagen ska träda i kraft den 1 juli 2023.
- **Obemannade utlämningsställen/butiker.** Digitaliseringen har i stor utsträckning än så länge inneburit sämre service i form av färre fysiska butiker men framåt kan det även innebära ökade möjligheter till service. Antalet digitaliserade obemannade butiker som gör det möjligt att ha öppet dygnet runt samt digitala utlämningsställen, ökar i Sverige.
- Betaltjänster har de senaste åren blivit alltmer digitala, samtidigt som fysiska kontor minskar i både antal och tillgänglighet. Handelsbankens nedläggning av fem kontor i länet under 2021 påverkar **kontantinfrastrukturen framåt.** Vi har ett nytt geografiskt område där möjlighet till insättning av dagskassor och betalningsförmedling helt saknas. Grupper som av olika anledningar inte kan använda den nya tekniken riskerar att allt mer hamna utanför samhället. Hur kommer det påverka möjligheter till lån för byggnationer och företagsetableringar om det inte finns lokala kontor som är insatta i de lokala förutsättningarna? Det är redan hårda lånevillkor för privatpersoner som begränsar bostadsbyggandet enligt kommunerna.

- Behovet av **investeringar för drivmedelsstationer** kan troligen komma att öka de kommande åren pga. ökade säkerhets- och miljökrav. Upp till 500 glesbygdsstationer i Sverige riskerar att stängas 2022. För service på landsbygden är drivmedelsstationer viktiga servicepunkter då de ofta är ombud för både paket, apotek, kompletteringshandel samt drivmedel. Regeringen ska 2022 utreda möjligheterna att göra förskottsutbetalningar för att mackägare i områden med gles service ska kunna uppdatera sin utrustning enligt de skärpta kraven. De ska även se över möjligheterna att ge tillfällig dispens till mackar som inte har gjort eller bedöms hinna göra nödvändiga investeringar i områden där service är gles.

En plats att vilja leva och bo på

Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025

- Kultursektorn präglas av internationella samarbeten som gästspel, residens, scenkonst, musik och film. Samarbeten kan avbrytas för att **markera mot Rysslands agerande i kriget i Ukraina**. Dessa signaler måste samtidigt vägas mot demokratiska utgångspunkter som yttrandefrihet och konstnärlig frihet. Civilsamhällets omställningsförmåga var en framgångsfaktor i samband flyktingmottagandet 2015. De kommer kunna fylla en stor funktion även i denna kris bl.a. vad gäller språk och samhällsorientering för asylsökanden.
- Branscher inom kultur, nöje och fritid befinner sig i en **strukturförändrande kris** sedan pandemin. Intäktsbortfallen kommer att ta lång tid för kultursektorn att hantera. Vissa verksamheter kommer att gå i konkurs och andra kommer behöva begränsa sin verksamhet eller höja priset för kultur eller idrott. Vissa konstområden, som ex. scenkonsten med dess långa planeringshorisonter, får ökade kostnader när den publika verksamheten återupptas. Begränsningar i publikantalet innebär även att intäkterna inte kan följa kostnaderna. Det är i dagsläget svårt att säga var detta kommer sluta. Hur stora konsekvenserna kommer bli på sikt för evenemangsutbud och föreningslivets möjligheter till att skapa mötesplatser i länet. Det är en betydande risk att kostnaderna för att utöva kultur- och idrott eller vara besökare kommer öka. Det i sin tur kan bidra till ökade socioekonomiska skillnader mellan vilka som utövar och/eller tar del av kultur och idrott. Barns och ungas möjligheter att ta del av och utöva kultur och fritidsaktiviteter har påverkats negativt. Även konsekvenserna av det återstår att analysera, men redan nu konstateras det att resurssvaga unga har drabbats hårdast.
- Det har pågått flera **utredningar** kring återstart av kulturen och pandemins påverkan på olika sektorer inom kultur och idrott. Regeringen presenterade 2021 en utredning ”återstart för kulturen – återhämtning och utveckling efter coronapandemin”⁵. Syftet är att bidra till att skapa goda förutsättningar för kultursektorns återstart. Ett flertal andra myndigheter har fått specifika utredningsuppdrag att titta på konsekvenserna för olika områden, till exempel museisektorn och konsekvenserna för professionella kulturskapare.
- En annan framtida utmaning är **kompetensförsörjningen på området** när företag går i konkurs och andra verksamheter behöver säga upp personal av ekonomiska skäl. Även återväxten inom konstnärliga yrken är osäker då mer fokus har hamnat på de bristfälliga sociala trygghetssystemen för kulturskapare vilket riskerar att avskräcka från nya etableringar i branschen.
- De **ekonomiska förutsättningarna** på kommunal- och regional nivå påverkar i hög utsträckning den offentligt finansierade kulturen och det civila samhällets organisationer. Då Kronobergs län är litet påverkar detta i sin tur förutsättningarna för det fria kulturlivet. Statsbidrag till regional kulturverksamhet är dessutom tätt sammanlänkat med de regionala kulturbudgetarna. Om regionerna ökar budgeten till kultur ökar även staten, om regionerna bibehåller samma nivå som föregående år bibehåller även staten nivån och om regionerna minskar så minskar staten. Detta innebär att kulturlivet i en region med ansträngd ekonomi blir dubbelt bestraffad.
- Det är osäkert hur publikens beteendemönster kommer vara postcorona. Istället för att ställa in har kultursektorn ställt om. Det har lett till en stor ökning av **digitala tjänster** sedan

⁵ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/kommittedirektiv/2020/12/dir.-2020143/>

coronapandemin. Det gör att till viss del nya målgrupper kan nås av kultur, vilket är positivt. Det är dock svårt att få tjänsterna att generera några större inkomster. Frågan framåt är även hur mycket det kommer leda till att kultursektorn kommer konkurrera globalt. Det kommer eventuellt bidra än mer till att det i större utsträckning är teknikföretagen som producerar kultur. Individer kan enklare slå sig fram men det kan få fortsatt stor påverkan på den professionella och organiserade kulturen generellt och i Kronoberg.

- **Kulturens roll kopplat till yttrandefrihet och demokratifrågan** har fått och kommer troligtvis fortsatt få ett ökat fokus i samhällsdebatten. Hur kan kulturen bidra till att Sverige fortsatt är ett öppet samhälle som främjar yttrandefrihet, delaktighet och demokrati? Vad är fri kultur och var går gränsen för hur beställare kan påverka kulturen? För att vara aktuell är det viktigt att fortsätta minska skillnaderna mellan olika gruppers kulturdeltagande och öka kulturens angelägenhet för olika målgrupper.
- **Regionsamverkan Sydsverige** har inom kulturområdet operativa grupper där interregional samverkan pågår. Samarbetet innebär samnyttjande av gemensamma resurser och möjliggör en likvärdig tillgång till kultur för invånare och besökare i Sydsverige. Samarbetet har blivit än viktigare under pandemin för nationellt påverkansarbete både politiskt och på tjänstepersonsnivå.
- **Platsen och naturen** fortsatt i fokus. Besökare i naturreservat har ökat under ett antal år även innan pandemin. Under 2020 och 2021 har än fler människor hittat ut i skog och natur och upptäckt Sverige när de inte har fått resa utomlands som tidigare. Det sätter högre press på tillgänglighet vad gäller parkeringar, grillplatser osv. Troligtvis kommer intresset för att vara mer i naturen bestå framåt.
- **Ökad involvering av civilsamhällesaktörer i det regionala utvecklingsarbetet.** Storskaliga samhällsförändringar krävs för att samhället ska klara av att ställa om till en framtid som präglas av social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Dessa förändringar tillsammans med utmaningarna utifrån coronapandemin kräver en bred samverkan mellan en rad samhällsaktörer. På senare år har det skett ett allt större fokus på att engagera och inkludera civilsamhällesaktörer i det regionala utvecklingsarbetet. Att utveckla samverkan med civilsamhället kommer att spela en allt större roll för att skapa lösningar på komplexa samhällsutmaningar.

Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025

- **Näringslivet kommer påverkas i stor utsträckning av kriget i Ukraina.** Gröna näringarna kommer påverkas av bl.a stigande priser av importvaror från Ukraina som ex. vete och djurfoder som ihop med ökade el- och dieselpriiser minskar marginalerna. Inom både jord- och skogsbruket samt träindustrin är företagen även beroende av utländsk arbetskraft från framför allt Ukraina och Belarus. Komponentindustrin dvs. plywood, spånskivor till den svenska träindustrin är till stor del belägen i denna del av världen vilket påverkar länets möbel- och snickeriindustrier. Ekonomiska sanktioner kan även påverka tillgången på oförädlat virke då Ryssland är en stor exportör. Transportsektorn och tunga industrier är andra sektorer som kommer att drabbas av högre drivmedels- och elpriser. Techbranschen kan också komma att påverkas då den svenska IT-sfären är starkt sammanflätad med den ukrainska. Andra branscher kan också komma att påverkas negativt av människors försämrade privatekonomi.

Samtidigt är det viktigt att belysa att nya möjligheter kan uppstå. t. ex. en hemflytt av produktionen av vissa komponenter. Det kan även ge en ny skjuts till den gröna omställningen då krisen kan leda till att den cirkulära ekonomin hamnar högre upp på agendan.

- **Näringslivet har påverkats i stor utsträckning av pandemin** och de restriktioner som tidigare rådde. Kronoberg har som industrilän klarat sig relativt väl jämfört med andra län. Värst drabbade är branscher som är beroende av fysiska besökare, exempelvis restauranger, besöksnäring och sällanköpsbutiker som ex. klädesaffärer. Konsumtionsmönstret har påverkats och e-handeln ligger på en hög nivå där det är svårt att säga om den kommer ligga kvar, öka eller minska. Pandemin har även medfört att flera branscher drabbas på ett indirekt sätt. Hur länets branscher kommer påverkas på sikt av pandemins följd effekter är i dagsläget svårt att säga något om. Nu är det fokus på återstart, omställning och innovation. Vissa branscher har och eller kommer framåt istället gynnas av pandemin.
- **Förändringar i underleveranskedjor.** Strategier kring val av sälj-och distributionskanaler, liksom risker och möjligheter med långa och utsträckta försörjningskedjor, kommer säkert att ifrågasättas och diskuteras i högre grad inom företag framöver både utifrån lärodomar av corona men även utifrån kriget i Ukraina.
- Under 2022 påbörjas arbetet med en **nationell strategi för de kulturella och kreativa näringarna (KKN)**. Regeringen menar att det är en sektor som bl.a. kommer ha stor betydelse för samhällsutvecklingen, till exempel inom regional utveckling, export och innovation i bred mening. Sverige behöver därför ha en sammanhållen och långsiktig strategi för att främja en hållbar utveckling av dessa näringar under de kommande åren⁶.
- **Ny indelning av Sveriges regionalstödskarta 2022-2027.** Förändringarna 2022 innebär att fler landsbygdsområden i landets sydligaste delar omfattas i kartan. I Kronoberg innebär det att Lessebo, Markaryd och Uppvidinge komuner från och med 2022 är stödberättigade. Genom stödkartan kan regionen och Tillväxtverket bevilja regionalt investeringsstöd till företag för verksamhet som bedöms få betydelse för näringslivets utveckling⁷.

⁶ www.regeringen.se/pressmeddelanden/2021/11/nationell-strategi-for-de-kulturella-och-kreativa-naringarna/

⁷ Sveriges nya regionalstödskarta 2022–2027 - Regeringen.se

- EU-kommissionen antog en **ny skogsstrategi 2021** som en del i den Gröna given (Green Deal). Uppdateringen av förnybartdirektivet, biodiversitetsstrategin och markanvändningsstrategin berör skogen och dess näringar. Dessa kommer att ge upphov till policys och lagstiftning inom skog, skogsbruk och skogsindustri. Styrgruppen inom Skåne Blekinge Småland South Sweden har berett ett policydokument som kommer att kunna användas för att snabbt lämna synpunkter på förslag inom skog i EU men även nationellt.
- 2020 presenterade EU-kommissionen en ny handlingsplan för **cirkulär ekonomi** tillsammans med en industristrategi som kommer påverka EU-länderna framåt. Fokus är mot resursintensiva sektorer som t. ex. textil, bygg- och anläggningsverksamhet, elektronik och plast. När det gäller plast blir det obligatoriskt att använda återvunnen plast i bland annat förpackningar, byggmaterial och fordon. Detta kan innebära möjligheter för skoglig bioekonomi och innovation inom dessa områden, beroende på hur regelverken utvecklas⁸. Nationellt har det arbetats fram en strategi och en handlingsplan för cirkulär ekonomi. I Kronoberg upplevs att näringslivet har ett ökat intresse för cirkulär ekonomi som ett sätt att bidra i klimatomställningen men också för att bibehålla konkurrenskraft.
- Ökat fokus på **användardriven innovation**. En stark trend, både nationellt och internationellt, är ett ökat fokus på inkludering av invånare i utvecklingen av vår välfärd. Detta innebär en ökad förväntan på offentliga aktörer att skapa en större öppenhet och en aktiv involvering i alla de välfärdstjänster som erbjuds. Frågor kring civilsamhälle och dess involvering i olika samhällsfrågor har uppmärksammats de senaste åren och vi ser en ökad uppmärksamhet i frågan på både nationell och regional nivå. Detta är en del i att organisationer även ställer om till att arbeta mer utforskande - agilt. För att hänga med som företag och organisation är det idag viktigt att ständigt ompröva och förnya sina affärsmodeller.

Arbetet med Verklighetslabbet, en arena för användardriven innovation för att möta samhällsutmaningar inom välfärden, pågår och är finansierat till och med 2023. Därefter erfordras nya beslut för en fortsättning av arbetet.

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_20_420

Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Planeringsförutsättningar för perioden 2023–2025

- **Kriget i Ukraina kan leda till permitteringar** p.g. av ökade produktionspriser och komponentbrist vilket i sin tur kommer kräva arbetsmarknadsåtgärder. Det är främst barn och kvinnor som kommer till Sverige från Ukraina. Deras inträde till arbetsmarknaden påverkas av tillgång till barnomsorg och arbetstillfällen i de fall när inte språk är ett hinder. Många personer kommer även med upplevelser som påverkar framför allt den psykiska hälsan. Belastningen på sjukvård och skola kommer därför också uppstå.

Höjda livsmedelspriser och en eventuell minskad tillgång på livsmedel kan på sikt ge **bristfälligt näringsintag** i utsatta grupper. Det är viktigt att framåt utveckla livsmedelsberedskap så att befolkningen har tillgång till mat och vatten i tillräcklig omfattning när en kris uppstår. Det behövs även struktur för samordning och samverkan med civilsamhället kring livsmedelsförsörjning.

Kriget i Ukraina kan även komma att påverka den **psykiska hälsan** och därmed även arbetsförmåga i befolkningen i stort, i synnerhet ökad oro bland barn unga. Kriget kommer i kölvattnet av en pandemi och kan på lång sikt påverka ungas framtidstro.

- **Förutsättningarna för en god och jämlik hälsa har förändrats under pandemin.** Pandemin kan ha förstärkt redan befintliga ojämlikheter. De grupper som redan innan pandemin hade förhöjd risk för ohälsa har drabbats mest inom skolan, på arbetsmarknaden och i samhället som stort.

Barn och ungas uppväxtvillkor och olika förutsättningar är ständigt aktuellt men har uppmärksamats än mer under pandemin utifrån skola, familj, fritidsaktiviteter osv. Svenska idrottsförbundet har en oro för att färre ungdomar i tonåren kommer ta upp idrotter igen nu efter pandemin vilket kommer påverka folkhälsan. I en uppföljning av skolverket framgår att många skolhuvudmän menar att pandemin har inneburit ett **kunskapstapp** hos många elever, dvs. att de inte har fått de kunskaper eller färdigheter som de annars skulle ha fått. I Svenska för invandrare (sfi) bedöms kunskapstappet som störst. Elever med mindre studievana och elever i behov av stöd har många gånger påverkats mer än andra elever. Detta kan få långsiktiga konsekvenser beroende på vilka åtgärder som sätts in.

- Folkhälsomyndigheten har under 2021 fått regeringsuppdraget **Hållbar regional utveckling och folkhälsoarbete**. Uppdraget ämnar att på olika sätt undersöka överlappningen mellan kunskapsområdena och hur arbetet kan utvecklas ytterligare. Uppdraget ska slutrapporteras i december 2022.
- Under 2021 föreslog länsstyrelserna i Sverige gemensamt till regeringen att **förtydliga och öka länsstyrelsernas uppdrag inom folkhälsoområdet**. Utökningen som efterfrågas innebär att få finansiering till att kunna bidra med samordning samt stödja lokal implementering av de folkhälsopolitiska målen. Bakgrunden enligt dem att det idag saknas en regional aktör som arbetar med och ansvarar för helheten av en regional implementering av folkhälsopolitikens åtta målområden. Detta kan få konsekvenser för hur folkhälsan i regionen organiseras framåt.
- **Lagstadgat ansvar om brottsförebyggande arbete i kommunerna**. I juni 2021 överlämnade Utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar betänkandet Kommuner mot brott (SOU 2021:49) till regeringen. Utredningen föreslår att det införs en ny lag, lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Den föreslagna lagen innebär bland annat

att kommunerna ska ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion. Förslaget är positivt ut ett brottsförebyggande perspektiv, men kan också riskera att leda till att det generella främjande och förebyggande arbetet i kommunerna behöver nedprioriteras till förmån för ett lagstadgat brottsförebyggande arbete. Här krävs fortsatt god samverkan med kommuner och länsstyrelsen i länet för att stödja ett sammanhållet främjande och förebyggande folkhälsoarbete.

- **Barnkonventionen har blivit lag och börjat hitta sin roll.** En utmaning för offentliga verksamheter i landet är hur vi inhämtar åsikter från barn och unga i alla frågor som rör dem utifrån barns rätt till delaktighet (art. 12). Många beslut saknar barns och ungas egna perspektiv, vare sig de kommer från forskning, rapporter, enkäter eller dialoger med berörda målgrupper.
- Arbetet inom **omställningen till Nära vård** intensifieras allt mer. Området hälsofrämjande- och sjukdomsförebyggande åtgärder är ett prioriterat område och flera insatser planeras och implementeras för närvarande. Genom en prioritering av området fördelas även resurser till arbetet och utöver ett patientperspektiv finns även ett invånarperspektiv med.
- **Börja med barnen!** Utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga har haft i uppdrag att föreslå insatser som ska bidra till en mer likvärdig vård som innefattar förebyggande och hälsofrämjande insatser för barn och unga i hela landet. I uppdraget har även ingått att främja utvecklingen av en sammanhållen god och nära vård för barn och unga med bland annat psykisk ohälsa. Likt ovanstående punkt kan detta på olika sätt komma att påverka vårt regionala arbete och samverkan med kommunerna, bl.a. genom Barnens bästa gäller! i Kronoberg.
- **Ny nationell strategi för ANDTS** (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar) 2021–2025 har blivit försenad och ingen ny strategi kom på plats under 2021. Detta har lett till att även den nya regionala handlingsplanen för ANDTS har blivit försenad. Den planeras att vara på plats först till sommaren 2022 då den delvis bygger på den nationella strategin.
- Livsmedelssystemets betydelse för möjligheterna att nå målen i Agenda 2030 är central. Regeringen har därför under 2021 (inför FN:s toppmöte om livsmedelssystem, Food Systems Summit) presenterat **en färdväg för hållbara livsmedelssystem**. Färdvägen inkluderar alla hållbarhetsdimensioner och innehåller bland annat satsningar på forskning och innovation. Arbetet framåt har ännu inte landat ner på regional nivå men det förväntas komma framöver, och det är då viktigt att arbeta med frågan ur ett regionalt utvecklingsperspektiv.
- **Ny lagstiftning inom socialtjänst och äldreomsorgen.** En ny socialtjänstlag är på gång (SOU 2020:47). Utredningens större förslag handlar om förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering och planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Likaså är en ny äldreomsorgslag under utredning (S 2020:16) och denna kommer att komplettera den nya socialtjänstlagen. Utredningen kommer att redovisa sitt arbete senast den 30 juni 2022. Den kommer bl.a. att föreslå bestämmelser om en nationell omsorgsplan samt lägga förslag som stärker tillgången till medicinsk kompetens inom äldreomsorgen. Både dessa lagstiftningar kommer på olika sätt att påverka region och länets kommuner. Mycket fokus handlar om främjande och förebyggande arbete.
- **Arbetslösheten** har minskat totalt sett sedan i början av coronakrisen då arbetslösheten i länet uppgick till 8,5 procent⁹, i februari 2022 hade den sjunkit till 7,7 procent. Samtidigt ser vi att fler

⁹ <http://geodata.kronoberg.se/kronoberg.html#/>

är långtidsarbetslösa bland de särskilt utsatta grupperna med stor representation på utrikes födda med låg utbildningsnivå vilket skapar en högre ojämlikhet i samhället. Att minska långtidsarbetslösheten i denna grupp ställer höga krav på riktade insatser.

- **Lagrådsremiss: Dimensionering av gymnasial utbildning för bättre kompetensförsörjning.** Lagrådsremissen syftar till att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden. Förslaget innebär att arbetsmarknadens behov ska ha större betydelse vid planering och dimensionering av vissa utbildningar inom gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning (komvux), att kommunerna ska samverka genom avtal med minst två andra kommuner om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning i ett primärt samverkansområde. Det ska vara möjligt att fritt söka till de yrkesutbildningar inom komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemmahörande i. En grunduppgift i det regionala utvecklingsansvaret bland annat ska vara att bedöma regionens kompetensbehov inom privat och offentlig sektor på både kort och lång sikt. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas i fråga om utbildning som påbörjas 2025.
- **Lagrådsremiss: Omställningsstudiestöd – för flexibilitet, omställningsförmåga och trygghet på arbetsmarknaden** föreslår ett nytt omställningsstudiestöd. Stödet är ett komplement till det reguljära studiestödet och syftar till att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Stödet kan lämnas till studerande som uppfyller villkor om förvärvsarbete, ett sk. arbetsvillkor. Stödet ska få lämnas för studier vid utbildningar i Sverige som ger rätt till studiemedel och utbildningar som finansieras av en omställningsorganisation. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 30 juni 2022.
- **Arbetsmarknadspolitiken förändras.** En reformering av Arbetsförmedlingen från grunden påbörjades under 2019 och pågår. Redan idag är uppdraget om matcha och rusta arbets sökande överfört till fristående aktörer. Arbetsförmedlingen fortsätter att anpassa sin verksamhet för nya roller bl.a. myndighetsansvar i form av kontroll av arbets sökande och av fristående aktörer, arbetsmarknadspolitisk bedömning samt digital infrastruktur, statistik och analys. Förändringen av Arbetsförmedlingen ska vara fullt ut genomförd under 2022.
- Framtida EU-medel, särskilt **uropeiska socialfonder plus** kommer att fortsättningsvis kräva bredare samverka över länsgränser och större medfinansiering. ESF+ är en viktig finansieringskälla för regionala insatser med fokus på målgruppen redan anställda. Samtidigt är behovet av fler insatser riktade mot särskilt utsatta grupper stor. Nya typer av samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen kommer att behöva implementeras för denna målgrupp.

Slutsatser – vad krävs framåt?

Närmaste åren kommer många aktörer ha ett ansträngt ekonomiskt läge efter två flyktingkriser på kort tid och en pandemi. Troligen kommer färre aktörer ha ekonomiska möjligheter att prioritera utvecklingsarbete. Vi ser samtidigt att vissa frågor som tidigare har varit lågt prioriterade i länet plötsligt har fått ett större fokus.

Konsekvensmildring av krisen kan ske genom gemensam och ökad omvärldsbevakning samt genom att resurser från olika håll tillförs till omställningsarbete. Potential för nya främjarsystem för att stötta företagets omställningsresor och att aktivera Kronobergsmodellen för bred samverkan är konkreta insatser för att stötta näringslivet i länet. Civilsamhället kan också behöva stötta i större utsträckning i sin roll att hjälpa till att värna demokrati och i flyktingmottagandet. För Region Kronoberg innebär situationen att rollen som långsiktig utvecklingsaktör blir än viktigare i den omställning som många aktörer står inför. Vi behöver fortsätta att samlas kring våra mål i Gröna Kronoberg 2025.

Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

- **Målet inrikes flyttnetto** har förbättrats men är fortsatt negativt för länet och försvagades något mellan 2020 och 2021. Utvecklingen kan dock sägas ligga i linje med målet om ett förbättrat netto under strategiperioden.
- **Länets koldioxidutsläpp** har minskat under hela strategiperioden men minskar inte i tillräcklig takt för att 2025 uppnå målet om 1,5 ton koldioxidutsläpp per länsinvånare och år.

Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

- **Produktiviteten** mätt som BRP/sysselsatt har under strategiperioden uppvisat en stark utveckling i förhållande till riket. Det bedöms därför som troligt att länet uppnår målet även om trenden försämrades 2020.
- Då utvecklingen av **sysselsatt dagbefolkning** legat över riket exklusive storstadsregionerna kommer målet troligtvis att nås men Kronoberg ligger fortsatt relativt långt under riksgenomsnittet.
- Gällande målet om **matchning och fler i arbete** har utvecklingen av nattbefolkningens sysselsättningsgrad legat strax under målet om en total sysselsättningsgrad för både män och kvinnor på minst 80 procent. Osäkert om vi kommer nå målet.
- Utvecklingen av den **självskattade hälsan** för kvinnor och män har totalt sett förbättrats under strategiperioden och könsskillnaden har minskat. Oroande är dock att den självskattade hälsan försämrats bland vissa årskurser utifrån regionens barn- och ungdomsenkät. Sammantaget bedöms länet kunna uppnå målet.
- Det bedöms som svårt för länet att uppnå målet om att vara ett **plusenergilän**. Det är en för låg andel förnybara energikällorna utifrån det uppsatta målet. Trots mer vindkraft och solenergiparker sker skiftet från en betydande användning av fossila bränslen inom transportsektorn i för långsam takt.

Oavsett vilka insatser som prioriteras närmaste åren för att nå strategin är det viktigt att se inomregionala skillnader och olika behov mellan och inom olika samhällsgrupper. Självklart behöver även insatserna fortsatt vara hållbara ur alla tre aspekterna.

SKR har sammanställt erfarenheter kopplat till pandemins påverkan på samhället. Utifrån iakttagelser och erfarenheter från kommuner och regioner under pandemin lyfter de fram sex områden med stor betydelse

för människors och samhällets motståndskraft mot nya pandemier och kriser. De sex områdena är: 1. Delaktighet och tillit 2. Utbildning 3. Arbete och arbetslöshet 4. Isolering och ensamhet 5. Fysisk aktivitet 6. Hälsovård.

I den hållbarhetsanalys som genomfördes 2021¹⁰ för att nå målbilden i den regionala utvecklingsstrategin landade analysen ner i att länets aktörer närmaste åren ur ett hållbarhetsfokus behöver lägga extra fokus på följande:

- Öka takten i den gröna omställningen
- Kraftsamla för att höja ungas utbildningsnivå
- Säkerställa boendeattraktivitet i alla delar av länet
- Stärka delaktighet och inkludering

Öka takten i den gröna omställningen

- Stärk företagens och offentlig sektors gröna omställning

- Utveckla flexibla kollektivtrafik- och trafiklösningar i länets glesa miljöer och landsbygder

Representanter för Region Kronoberg, länets kommuner och näringsliv menar att det saknas ekonomiska förutsättningar för en snabb omställning i praktiken. Kronoberg har ett industri- och tillverkningsstungt näringsliv, som ser behov av finansiellt stöd för investeringar, kompetenshöjning och risktagande i samband med omställningsarbetet. Ser vi till de offentliga verksamheterna så menar dessa att det krävs skarpare incitament för ekonomisk långsiktighet och helhetsperspektiv, med möjlighet och kunskap att prioritera hållbarhetskrav framför ekonomiska krav. Både näringsliv och offentlig sektor behöver driva på utvecklingen av cirkulära affärs- och verksamhetsmodeller med fokus på livscykelkostnader och systemperspektiv. Enskilda tjänstepersoner eller småföretagare kan inte driva omställningsarbetet framåt tillräckligt snabbt, varför det behövs ett systematiskt stöd på regional nivå.

Den gröna omställningen kan även innebära risker för målkonflikter mellan sociala och ekologiska hållbarhetsfrågor, exempelvis när det gäller socialt hållbara transporter. Resor och transporter är en knäckfråga för ett glest län som Kronoberg. Transporterna är också ett nyckelområde för den gröna omställningen, med stor förändringspotential. För att omställningen ska ske i praktiken behöver de sociala hållbarhetsaspekterna av transportfrågan uppmärksammas mer. Att ta sig fram med bil är för många kronobergsbor det transportsätt som ger livskvalitetvärden som kortast restid, bekvämlighet, flexibilitet, trygghet och tillgång till service. Normen kring kollektivtrafikresande behöver breddas och åtgärder behöver ske för ökad tillgänglighet, trygghet och säkerhet vid gång-, cykel- och kollektivtrafikresor. En sådan förflyttning skulle inte bara få fler att ställa bilen och minska länets koldioxidutsläpp, utan också vara inkluderande för samhällets alla medborgare. Möjligheterna att välja färdväg och färdmedel skiljer sig nämligen mycket åt mellan grupper och geografier i Kronobergs län. Även om antalet bilar per invånare är högt finns det många som *inte* har tillgång till egen bil, exempelvis bland unga, bland äldre och i socioekonomiskt svaga hushåll. Ökad tillgänglighet till prisöverkomliga kollektiva färdmedel motverkar risken för utanförskap och isolering i dessa grupper.

Under senaste åren har pandemin påverkat länsinvånarnas benägenhet att resa kollektivt negativ som en följd av smittoriskerna och restriktioner. Nya resmönster gör att Region Kronoberg aktivt kommer behöva

¹⁰ Hållbarhetsanalys: <https://storymaps.arcgis.com/collections/172b79b574ff4f26a8155ad2674d67be?item=1>

bidra med att planera för att optimera trafiken utifrån samhällsnytta. Det sker satsningar som ex. transporteffektivt Kronoberg som fortsatt arbetar med att förändra individens resvanor på ett mer hållbart sätt. Satsningen ligger även rätt i tiden då ett fokus även är på mer hållbara fritidsresor som antas öka. *Att utveckla flexibla kollektivtrafik- och trafiklösningar i länets glesta miljöer och landsbygder* upplevs inte ha utvecklats på det sätt som beskrivs i regionala utvecklingsstrategin däremot har pandemin inneburit att människor inte ha rest och skapat vanor kring att inte resa i samma omfattning i vardagen.

Målkonflikter mellan sociala och ekologiska värden kan också uppstå vid exploatering av naturmiljöer. Kronobergs län presterar bättre än riket när det gäller lokal miljö eftersom tillgången till grönska och natur är god, även i tätbebyggda områden. De goda livsmiljöerna och de sociala värden som dessa ger kan dock komma att påverkas negativt i arbetet med att nå klimatmål och tillväxtmål.

Kraftsamla för att höja ungas utbildningsnivå

- Främja informerade studie- och yrkesval för ett livslångt lärande**
- Goda uppväxtvillkor hos barn och unga och motverka studieavhopp**

Idag minskar andelen behöriga till gymnasiet i Kronobergs län och utbildningsnivån ligger på en nationell bottennivå. Med tanke på de långsiktiga konsekvenserna för befolkningen och länet som helhet behöver denna utveckling vändas. Om fler fullföljer gymnasiet, kommer det att bidra till stärkt social hållbarhet och till långsiktig måluppfyllelse för de regionala utvecklingsmålen som handlar om att få fler i arbete, förbättra matchning på arbetsmarknaden, säkra jämställd arbetsmarknad och lokal kompetensförsörjning. Trygga barn och god utbildning är positivt även för länets attraktivitet.

Barn och ungas utbildning är också grundläggande i tillämpning av Barnkonventionen, som enligt lag ska ge barn rätt till utbildning, rätt till inflytande och rätt till fysisk och mental utveckling. Kronoberg ska erbjuda lika goda uppväxtvillkor som övriga svenska regioner.

Att sträva efter höjda utbildningsnivåer innebär inga principiella motsättningar, men det finns uppenbara risker att vissa delar av målgruppen halkar efter mer än andra. Pojkars utbildningsresultat har sjunkit mer än flickors. Bland utlandsfödda flickor och pojkar saknar en större andel gymnasiebehörighet än bland svenskfödda. Barn och unga är en bred och heterogen grupp, med stora skillnader i förutsättningar och behov. Barn som lever i trångboddhet och social eller ekonomisk utsatthet har ofta lägre utbildningsresultat. Kronobergs län har även hög andel barn i trångboddhet i flerbostadshus (22% jmf med 19% i riket) vilket drabbar barns livschanser. Totalt lever 13 893 barn i Kronoberg i hushåll med ekonomisk utsatthet eller låg inkomststandard.

Det bör nämnas att det redan idag pågår regionala satsningar på barn och unga, vilket enligt hållbarhetsanalysen är rätt väg framåt.

Säkerställa boendattraktivitet i alla delar av länet

- Fortsätta att stödja utvecklingen av bredband och digitala servicelösningar**
- Fler bostäder – utveckla boendemiljöer och öka mervärdet av infrastruktursatsningar**
- Definiera en fungerande servicestruktur**
- Stärk företagens och offentlig sektors digitaliseringsgrad**
- Stöd entreprenörskap och nyföretagande för ett breddat näringsliv genom fler service- och tjänsteföretag**

Pandemin och den ökade digitaliseringen har visat på nya möjligheter där fysiska avstånd inte alltid behöver vara begränsande. Utvecklingen breddar arbetsmarknaden i och med att fler kan jobba på

distans, hela eller delar av arbetstiden. Arbete hemifrån bygger dock på en god tillgång till bredbandsuppkoppling i hemmet. Det finns idag stora skillnader i länet där 95 procent av hushållen i tätbebyggda delar har tillgång till höghastighetsbredband, jämfört med 76,5 procent av hushållen i glesbebyggda områden.

Pandemin och nu även kriget i Ukraina har sammantaget lett till ökad betydelse av tillgången till en stabil och snabb internetuppkoppling. Inte minst är en god uppkoppling i kristider av betydelse för att kunna ta del av samhällsinformation och ta del av e-tjänster. Region Kronoberg behöver fortsatt stödja arbetet med smarta digitala lösningar inom den offentliga sektorn, främja bredbandsutbyggnad och kanske även ta en aktivare roll i utbyggnaden i länet. Arbetet med att definiera en robust servicestruktur i länet är en annan fråga som fått ökad prioritet och där region och länets kommuner behöver hjälpas åt. Hemsändningsbidrag, krav på drivmedelshantering samt att det finns aktuella kommunala service/varuförsörjningsplaner är några exempel på områden som har fått och som får ett större fokus.

Digitaliseringen av arbetsmarknaden kan möjliggöra för fler att flytta till Kronobergs län och behålla jobbet på annan ort. Tillgången på kompetens stärks i Kronobergs län när vi samtidigt möjliggör för människor att bo kvar i andra regioner och arbeta här. De som redan bor här och långpendlar kan pendla mer sällan och leva mer lokalt. Det finns aktuella experiment i länet att lära av, som exempelvis en arbetshub i Markaryd som alltså möjliggör distansarbete på en lokal arbetsplats. Fortfarande är det osäkert vilken långsiktig effekt digitaliseringen och distansarbete kommer att få. Det finns också risker att utvecklingen inte är odelat positiv. Det kan bli en större konkurrens om jobben för de lokala kompetenser som finns i Kronobergs län. Om kompetens från storstadsregionerna etablerar sig på en lokal arbetsmarknad, ger det en kedjeffekt på anställda som behöver söka sig till arbetsplatser i andra län och kan komma att driva på ökad pendling, istället för att minska den. Oavsett vilken effekten blir så kommer den inte att påverka alla, utan bara den andel som kan distansarbeta, vilket i nuläget är runt 27 procent av den sysselsatta befolkningen.

En risk i sammanhanget är att småorterna glöms bort när satsningar på kultur, service och mötesplatser görs. Utveckling av landsbygd och tätorter uppfattas av kommunala representanter som mer förekommande, än stöd till mindre samhällen och bruksorter, som riskerar att hamna utanför. Bymässa 2030 som planeras i Kronobergs län kan ge viktiga lärdomar om livskvalitet och boendeattraktivitet utanför städerna.

De mindre orternas tillgång till service påverkar också människors upplevelse av trivsel, attraktivitet och livskvalitet. Sannolikt finns det vissa servicefunktioner som har större betydelse för invånarnas livskvalitet än andra, vilket bör undersökas närmare i samband med att serviceprogram och nya servicepunkter utvecklas. Bredband, kommunal basservice, skola, livsmedelsbutiker är några exempel som möter grundläggande behov, men där skola och butik inte bara erbjuder service utan också fungerar som sociala nav som främjar sammanhållning och identitet i lokalsamhället.

Stärka delaktighet och inkludering

- **Möjliggöra en ökad involvering och aktivt medskapande i samhällsutvecklingen**
- **Stödja föreningslivet för att skapa fler sociala mötesplatser och nyttjande av kultur och friluftsliv**
- **Stärk sociala innovationer och skapa nya samt flexibla lösningar på välfärdstjänster**
- **Främja psykisk hälsa**

När klyftorna växer minskar tilliten mellan människor och mellan individ och samhälle. I Kronobergs län uppger hela 31 procent av befolkningen att det är svårt att lita på andra människor, vilket är den näst högsta nivån jämfört med alla svenska regioner. Sedan 2003 har barns och ungdomars tillit till vuxna minskat. Tillit till vuxna sjunker i takt med åldern och var lägre bland flickor än bland pojkar. Vid en

undersökning av Barns och ungas levnadsvanor i Kronobergs län (2021) uppgav 47 procent av pojkarna och 37 procent av flickorna i gymnasiets åk 2 att de hade många vuxna som de litade på. Om tilliten fortsätter minska hos barn och hos vuxna finns risk för långsiktiga negativa lokala effekter som följer av ett ökat utanförskap, såsom accelererande arbetslöshet och ohälsa.

Den regionala tillväxtens värden bör i linje med en hållbar utveckling användas för att utjämna klyftor och stärka inkludering och tillit. För att kunna genomföra en relevant fördelning av resurser och insatser krävs aktuell kunskap om olika gruppers förutsättningar och behov, vilket i sin tur ställer krav på inkludering, dialog och ibland ny typ av datainhämtning. I Kronobergs län finns stora inomregionala skillnader mellan kommuner och mellan boende i tätbebyggda och glesbebyggda områden. Det finns också en starkt könssegrigerad arbetsmarknad. Skillnaderna gör det angeläget att inte skapa samma lösningar för alla utan istället arbeta behovs- och målgruppsanpassat, utifrån dialog med målgrupperna själva.

I den regionala utvecklingen finns en risk att fokus hamnar i framtiden, där ett större intresse fästs vid den befolkning som ska flytta hit, snarare än vid dem som redan bor här. För att nå målet om att fler ska välja att bo i Kronobergs län krävs ett fokus på att inte bara attrahera nya invånare utan också att behålla dem som bor i länet idag. Få invånare som bor i länet idag att vilja vara just här i Kronoberg om de får möjlighet att arbeta på distans även i framtiden. I dagsläget är det svårt att bedöma effekten pandemin kommer att ha på flyttningarna i Sverige. De ökade möjligheterna till att arbeta på distans möjliggör för fler människor att bosätta sig längre från större arbetsmarknader. Kronobergs län skulle kunna gynnas av detta då den stora populationen som har möjlighet att arbeta på distans idag bor i storstadsregionerna. På samma sätt skulle Kronobergs län kunna missgynnas av utvecklingen av distansarbete då även en population bosatt utanför länet i högre utsträckning kan arbeta på distans från arbetsplatser i Kronoberg. Även där är dialog och inkludering verktyg för att fördjupa förståelsen för upplevd attraktivitet och livskvalitet.

Pandemins konsekvenser har drabbat alla delar av den tätt sammanvävda kulturella infrastrukturen med sina komplexa värdekedjor och synliggjort strukturella utmaningar inom kulturområdet – problem som var kända sedan tidigare, men som har belysts särskilt under pandemin. Konsekvenser som minskat och förändrat kulturutbud, intäkt- och inkomstbortfall och andra ekonomiska konsekvenser och en ökad osäkerhet om kulturens framtid. Istället för att länet skulle skapa bättre förutsättningar för kultur och evenemang på mindre orter, stärka kulturutbudet i länets större arbetsmarknadsregioner och stärka villkoren för professionella kulturskapare och konstnärer, som är insatspunkter i regionala utvecklingsstrategin, har kulturen drabbats hårt av pandemin och dess restriktioner i hela landet vilket även påverkar förutsättningarna för måluppfyllelse i Kronoberg. Detta ger inte bara konsekvenser för kulturen i sig utan även för Kronoberg som plats att vilja leva och bo på och vårt demokratiska samhälle. Det finns stort behov av utvecklad samverkan mellan myndigheter för att säkerställa att aktörer inte faller mellan stolarna och säkerställa träffsäkra stöd.

Hur kommer din organisation bidra till målen i Gröna Kronoberg 2023–2025?

Svara på frågorna:

- Behöver kontakter utvecklas med någon aktör alternativt processer startas upp för att de olika målen insatspunkterna ska nås? Kan och behövs det en utökad samverkan inom vissa områden?
- Finns det målkonflikter och i så fall vilka?

Verktygen i Gröna tråden kan vara ett stöd de hittar du här: [Gröna Kronoberg - Arbetsmetod \(regionkronoberg.se\)](https://regionkronoberg.se)